

Službeni list

Europske unije

C 210

Hrvatsko izdanje

Informacije i objave

Godište 60.
30. lipnja 2017.

Sadržaj

II. *Informacije*

ZAJEDNIČKE IZJAVE

Europski parlament

Vijeće

Europska komisija

2017/C 210/01

Zajednička izjava Vijeća i predstavnika vlada država članica koji se sastaju u Vijeću, Europskog parlamenta i Europske komisije

1

II.

(Informacije)

ZAJEDNIČKE IZJAVE

EUROPSKI PARLAMENT

VIJEĆE

EUROPSKA KOMISIJA

Zajednička izjava Vijeća i predstavnika vlada država članica koji se sastaju u Vijeću, Europskog parlamenta i Europske komisije

(2017/C 210/01)

NOVI EUROPSKI KONSENZUS O RAZVOJU

„NAŠ SVIJET, NAŠE DOSTOJANSTVO, NAŠA BUDUĆNOST”

1. Program održivog razvoja do 2030. ⁽¹⁾, koji su Ujedinjeni narodi usvojili u rujnu 2015., odgovor je međunarodne zajednice na globalne izazove i kretanja u vezi s održivim razvojem. Program održivog razvoja do 2030., s ciljevima održivog razvoja kao osnovom, predstavlja transformativni politički okvir za iskorjenjivanje siromaštva i postizanje održivog razvoja na svjetskoj razini. Njime se uravnotežuju ekonomska, socijalna i okolišna dimenzija održivog razvoja, što obuhvaća ključna pitanja upravljanja te miroljubivih i uključivih društava, priznajući važne međusobne veze između njegovih ciljeva i potciljeva. Program se mora provoditi kao cjelina, a ne selektivno. Cilj Programa održivog razvoja do 2030. jest da se nikoga ne zapostavi te se programom nastoji prvo obuhvatiti one koji su najzapostavljeniji.
2. Evolucija od milenijskih razvojnih ciljeva do ciljeva održivog razvoja odražava promjene u pristupu globalnom razvoju. Taj pristup, koji se temelji na održivom razvoju i ljudskim pravima, potpuno je u skladu s vrijednostima i načelima EU-a. Program održivog razvoja do 2030. i njegovih 17 ciljeva održivog razvoja univerzalni su i primjenjuju se na sve zemlje u svim fazama razvoja, na temelju nacionalne i zajedničke odgovornosti. Partnerstva koja uključuju više dionika ključna su za provedbu ciljeva održivog razvoja.
3. Akcijskim planom iz Addis Abebe ⁽²⁾, kao sastavnim dijelom Programa održivog razvoja do 2030., određuje se nova paradigma za provedbu učinkovitom upotrebom financijskih i nefinancijskih sredstava, davanjem prednosti domaćem djelovanju i kvalitetnim politikama. Nadalje, Program održivog razvoja do 2030. nadopunjuje se i Okvirom iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa ⁽³⁾ te Pariškim sporazumom o klimatskim promjenama ⁽⁴⁾, kojim se osigurava pravno obvezujući okvir koji daje novi smjer globalnim naporima u vezi s klimom. Provedba tih preuzetih obveza mora se temeljiti na globalnom poretку utemeljenom na pravilima, uz multilateralizam kao ključno načelo i Ujedinjene narode u središtu tog poretka.

⁽¹⁾ A/RES/70/1⁽²⁾ A/RES/69/313⁽³⁾ A/RES/69/283⁽⁴⁾ FCCC/CP/2015/L.9/REV.1

4. EU i njegove države članice predani su dostojanstvenom životu svih ljudi kojim se usklađuju gospodarski prosperitet i efikasnost, miroljubiva društva, socijalna uključenost i odgovornost prema okolišu. Pritom će se naponi usmjeriti na iskorjenjivanje siromaštva, smanjenje ranjivosti i hvatanje ukoštac s neravnopravnostima kako bi se osiguralo da nitko ne bude zapostavljen. Doprinosjenjem ostvarenju Programa održivog razvoja do 2030. EU i njegove države članice ujedno će poticati snažniju, održiviju, uključiviju, sigurniju i prosperitetniju Europu.
 5. Ovim Europskim konsenzusom o razvoju daje se okvir za provedbu Programa održivog razvoja do 2030. u partnerstvu sa svim zemljama u razvoju, uzimajući u obzir okvir koji pruža Ugovor iz Lisabona. Osim toga, u Globalnoj strategiji za vanjsku i sigurnosnu politiku EU-a (Globalna strategija EU-a) predstavljena je sveobuhvatna vizija za zajednički i vjerodostojan globalni angažman koji je osjetljiv na potrebe.
 6. Svrha je ovog Konsenzusa osigurati okvir za zajednički pristup razvojnoj politici koji će primjenjivati institucije EU-a i države članice, uz potpuno međusobno poštovanje različitih uloga i nadležnosti. Njime će se usmjeravati djelovanje institucija i država članica EU-a u okviru njihove suradnje sa svim zemljama u razvoju. Aktivnosti EU-a i njegovih država članica uzajamno će se osnaživati te će biti koordinirane kako bi se osigurali komplementarnost i postizanje učinka.
1. **ODGOVOR EU-a NA PROGRAM ODRŽIVOG RAZVOJA DO 2030.**

1.1. Jače i djelotvornije djelovanje EU-a u svijetu koji se mijenja

7. EU i njegove države članice moraju odgovoriti na aktualne globalne izazove i prilike u kontekstu Programa održivog razvoja do 2030. Program održivog razvoja do 2030. provodit će u okviru svih unutarnjih i vanjskih politika primjenom sveobuhvatnog i strateškog pristupa, uravnoteženo i dosljedno integrirajući tri dimenzije održivog razvoja te baveći se međusobnim vezama među različitim ciljevima održivog razvoja, kao i širim učincima svojih domaćih djelovanja na međunarodnoj i globalnoj razini. Provedba će se pomno koordinirati s provedbom Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama i ostalim međunarodnim obvezama, što obuhvaća Novi program za gradove⁽¹⁾.
8. U sklopu tog općeg okvira, za uspješnu globalnu provedbu Programa održivog razvoja do 2030. bit će važan dosljedan i koordiniran pristup vanjskom djelovanju EU-a. Uz svoje institucionalno ustrojstvo i političke instrumente osigurane Ugovorom iz Lisabona EU je spreman za odgovor na globalne izazove i prilike kada se oni pojave.
9. U Globalnoj strategiji EU-a ocrtana je vizija angažmana EU-a u svijetu, putem niza politika. U njoj je naglašena važna uloga Programa održivog razvoja do 2030., koji ima potencijal za pokretanje nužne transformacije u svrhu potpore vrijednostima EU-a i ciljevima vanjskog djelovanja EU-a. Ciljevi održivog razvoja bit će transverzalna dimenzija cjelokupnog rada na provedbi Globalne strategije EU-a. Ovim Konsenzusom doprinijet će se ostvarenju prioriteta vanjskog djelovanja EU-a, među ostalim pružanjem potpore otpornosti na svim razinama. EU i njegove države članice pritom će poticati dinamičan i multidimenzionalan pristup otpornosti kako bi se radilo na problemu ranjivosti na višestruke međusobno povezane rizike.

1.2. Odgovor razvojne politike

10. Ovaj Konsenzus temelj je razvojne politike EU-a koja je dio cjelokupnog odgovora EU-a na Program održivog razvoja do 2030. Smanjenje i konačno iskorjenjivanje siromaštva primarni je cilj razvojne politike EU-a, kako je utvrđeno u članku 208. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. EU i njegove države članice primjenjivat će načelo usklađenosti politika radi razvoja (UPR) te će uzeti u obzir ciljeve razvojne suradnje u svim vanjskim i unutarnjim politikama koje provode i koje će vjerojatno utjecati na zemlje u razvoju. Usklađenost politika radi razvoja temeljna je sastavnica doprinosa EU-a postizanju ciljeva održivog razvoja.
11. Razvojna politika EU-a usto teži ostvarenju ciljeva vanjskog djelovanja EU-a, posebice onih iz članka 21. stavka 2. točke (d) Ugovora o Europskoj uniji (UEU) koji se odnose na poticanje održivog gospodarskog, socijalnog i okolišnog razvoja zemalja u razvoju, uz primarni cilj iskorjenjivanja siromaštva. U skladu s ciljevima određenima u članku 21. stavku 2. UEU-a, razvojna politika doprinosi i, među ostalim, podržavanju demokracije, vladavine prava i ljudskih

⁽¹⁾ A/RES/71/256

prava, očuvanju mira i sprečavanju sukoba, poboljšanju kvalitete okoliša i održivog upravljanja svjetskim prirodnim bogatstvima, pružanju pomoći stanovništvu, zemljama i regijama pogođenima prirodnim nepogodama ili nesrećama izazvanima ljudskim djelovanjem te promicanju međunarodnog sustava utemeljenog na snažnijoj multilateralnoj suradnji i dobrom globalnom upravljanju. Stoga će se Konsenzusom ujedno doprinijeti potrebnom osiguravanju usklađenosti među različitim područjima vanjskog djelovanja EU-a te između tih područja i drugih politika EU-a.

12. Ujedinjeno djelovanje EU-a ključan je čimbenik za postizanje tih zajedničkih ciljeva. EU i njegove države članice stoga se obvezuju na bolju suradnju. Potrebna je veća usklađenost između država članica i institucija EU-a. Usklađeno i dosljedno djelovanje rezultat će većom vjerodostojnosti, legitimitetom, odgovornosti, dodanom vrijednošću, utjecajem i pozitivnim učinkom na svijet. EU i njegove države članice moraju biti ujedinjeni u raznolikosti, te se, imajući na umu svoje odgovarajuće komparativne prednosti, koristiti različitim iskustvima i pristupima.

1.3. Načela i vrijednosti koji usmjeravaju razvojno djelovanje

13. EU i njegove države članice djeluju u skladu s načelima vanjskog djelovanja EU-a, navedenima u članku 21. stavku 1. UEU-a, a to su demokracija, vladavina prava, univerzalnost i nedjeljivost ljudskih prava i temeljnih sloboda, poštovanje ljudskog dostojanstva, načela jednakosti i solidarnosti te poštovanje načela Povelje Ujedinjenih naroda i međunarodnog prava. Te su univerzalne vrijednosti, zajedno s dobrim upravljanjem, u središtu Programa održivog razvoja do 2030.
14. Politički dijalog važan je način ostvarivanja razvojnih načela, a ima i preventivnu dimenziju čiji je cilj osigurati poštovanje vrijednosti EU-a. EU i njegove države članice u svoj će politički dijalog uključiti poštovanje ljudskih prava, demokraciju, vladavinu prava i rodnu ravnopravnost. Taj će se dijalog voditi s partnerskim vladama i drugim akterima te će biti velika platforma za djelovanje, a u okviru tog dijaloga promicat će se zajedničko razumijevanje, redovito će se preispitivati napredak i utvrđivati odgovarajuće popratne mjere.
15. Rodna ravnopravnost u srži je vrijednosti EU-a i sadržana je u njegovu pravnom i političkom okviru. Ključna je za postizanje ciljeva održivog razvoja i prožima cijeli Program održivog razvoja do 2030. EU i njegove države članice promicat će prava žena i djevojčica, rodnu ravnopravnost, jačanje položaja žena i djevojčica te njihovu zaštitu kao prioritet u svim područjima djelovanja.
16. EU i njegove države članice provodit će pristup razvojnoj suradnji utemeljen na pravima, što obuhvaća sva ljudska prava. Promicat će uključivanje i sudjelovanje, nediskriminaciju, ravnopravnost i pravičnost, transparentnost i odgovornost. EU i njegove države članice i dalje će imati ključnu ulogu u osiguravanju da nitko ne bude zapostavljen, bez obzira na mjesto stanovanja, etničku pripadnost, rod, dob, invaliditet, vjeroispovijest ili uvjerenja, seksualnu orijentaciju i rodni identitet, migracijski status ili druge čimbenike. Takvim se pristupom obuhvaća rad na rješavanju problema višestrukih diskriminacija s kojima se susreću ranjive osobe i marginalizirane skupine.
17. EU i njegove države članice cijene sudjelovanje organizacija civilnog društva u razvoju i potiču sve slojeve društva da se aktivno uključe. Prepoznaju višestruke uloge koje organizacije civilnog društva imaju kao promicatelji demokracije i branitelji nositeljâ prava i vladavine prava, socijalne pravde i ljudskih prava. EU i njegove države članice promicat će prostor za djelovanje civilnog društva i povećati svoju potporu za izgradnju kapaciteta organizacija civilnog društva kako bi se osnažilo njihovo sudjelovanje u procesu razvoja i unaprijedio politički, socijalni i gospodarski dijalog.
18. Učinkovitost razvoja ključna je za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja te bi trebala biti temelj svih oblika razvojne suradnje. EU i njegove države članice primjenjivat će načela razvojne učinkovitosti dogovorena u okviru Globalnog partnerstva za učinkovitu razvojnu suradnju (GPEDC) tijekom Foruma na visokoj razini o učinkovitosti pomoći održanog u Busanu 2011. i obnovljena tijekom sastanka na visokoj razini u Nairobiju 2016. Ta načela obuhvaćaju preuzimanje odgovornosti zemalja u razvoju za ispunjavanje razvojnih prioriteta, usmjerenost na rezultate, uključiva partnerstva za razvoj, transparentnost i uzajamnu odgovornost.

2. OKVIR ZA DJELOVANJE

19. Provedba Programa održivog razvoja do 2030. zahtijeva sveobuhvatne nacionalne strategije održivog razvoja kojima se uzimaju u obzir ciljevi održivog razvoja i veze koje postoje među njima. Pri planiranju i provedbi razvojne suradnje EU i njegove države članice posebno će obratiti pozornost na takve međusobne veze i na integrirane aktivnosti kojima se mogu stvoriti dodatne koristi i dosljedno ostvarivati višestruki ciljevi. U tom će smislu djelovanje EU-a i njegovih država članica odražavati ključne teme u okviru Programa održivog razvoja do 2030.: ljude, planet, prosperitet, mir i partnerstvo.
20. Uvažavajući da se Program održivog razvoja do 2030. mora provesti kao cjelina, ne selektivno, EU i njegove države članice radit će na rješavanju niza međusektorskih elemenata kako bi se postigao održivi razvoj i ubrzala transformacija, kao što su: mladi, rodna ravnopravnost, mobilnost i migracije, održiva energija i klimatske promjene, ulaganja i trgovina, dobro upravljanje, demokracija, vladavina prava te ljudska prava, inovativna suradnja s naprednijim zemljama u razvoju, te mobilizacija i uporaba domaćih resursa.

2.1. Ljudi – ljudski razvoj i dostojanstvo

21. Globalni demografski rast i demografska kretanja, u kombinaciji s gospodarskim, društvenim i okolišnim promjenama, nude prilike za održivi razvoj, ali mu predstavljaju i ozbiljan izazov. Predviđa se da će se svjetsko stanovništvo povećati za 2,4 milijarde do 2050., od čega će 1,3 milijarde ljudi biti u Africi. Odgovor na obrazovne potrebe djece i mladih ključan je za promicanje odgovornog građanstva, razvoj održivih i prosperitetnih društava i poticanje zapošljavanja mladih.
22. Iskorjenjivanje siromaštva, borba protiv diskriminacija i neravnopravnosti te načelo da se nikoga ne zapostavlja u središtu su politike razvojne suradnje EU-a. Siromaštvo je višedimenzionalno i povezano je s gospodarskim, socijalnim, okolišnim, kulturnim i političkim aspektima. EU i njegove države članice radit će na iskorjenjivanju gladi i svih oblika neishranjenosti, kao i na promicanju univerzalnog zdravstvenog osiguranja, univerzalnog pristupa kvalitetnom obrazovanju i osposobljavanju, odgovarajuće i održive socijalne zaštite i pristojnog rada za sve u zdravom okolišu. Napretkom u tim područjima pružit će se snažniji temelj za održiv razvoj. EU ponovno ističe svoju predanost tomu da barem 20 % svoje službene razvojne pomoći (ODA) namijeni socijalnoj uključenosti i ljudskom razvoju.
23. EU i njegove države članice podupirat će partnerske zemlje u ispunjenju njihovih odgovornosti u vezi s jačanjem nacionalnih politika i upravljanja u cilju održivog pružanja osnovnih usluga i ostvarenja ljudskih prava.
24. Pothranjenost i neishranjenost velike su prepreke razvoju i cjeloživotno opterećenje jer uzrokuju kognitivne deficite, smanjuju sposobnost djece u školi i rezultiraju lošim zdravljem i smanjenom gospodarskom produktivnosti. EU i njegove države članice nastojat će svima osigurati pristup hrani koja je cjenovno pristupačna, sigurna, dovoljna i hranjiva. Posebna pozornost posvetit će se najranjivijim pojedincima, među ostalima djeci mlađoj od pet godina, adolescentima i ženama, posebice trudnicama i dojiljama. Ulagać će koordinirane, ubrzane i međusektorske napore kako bi iskorijenili glad, povećali kapacitete za proizvodnju raznovrsne lokalne i regionalne hrane, osigurali sigurnost opskrbe hranom i prehranu te poboljšali otpornost najranjivijih osoba, posebno u zemljama suočenima s dugotrajnim krizama ili krizama koje se ponavljaju. Nastavit će ulagati u rani razvoj djece radom na rješavanju problema svih oblika neishranjenosti, što obuhvaća zaostajanje u rastu i gubitak težine u djece, putem potpore za osnovne usluge u području zdravstva, prehrane, vode, sanitarnih uvjeta i higijene te socijalne zaštite.
25. EU i njegove države članice pružit će potporu najsitimašnijim zajednicama poboljšavajući pristup zemljištu, hrani, vodi i čistoj, cjenovno pristupačnoj i održivoj energiji za sve, istodobno izbjegavajući štetne učinke na okoliš. Promicat će inicijative u pogledu politika i podupirati partnerske zemlje u planiranju i provedbi integriranog pristupa kako bi se konkretno radilo na najrelevantnijim međusobnim vezama između zemljišta, hrane, vode i energije.
26. Znatn porast potražnje za vodom i nestašice vode u predstojećim desetljećima dovest će do velikih izazova, posebno u pogledu prilagodbe na klimatske promjene. Univerzalni pristup sigurnoj vodi za piće, sanitarnim sustavima i higijeni preduvjet je za zdravlje i blagostanje, rast i produktivnost. Vodni resursi usto su posebno osjetljivi u kontekstu

uništavanja okoliša, uključujući klimatske promjene, što ugrožava poljoprivredu i sigurnost opskrbe hranom. EU i njegove države članice podupirat će održivo i integrirano gospodarenje vodom, kao i efikasnije iskorištavanje i recikliranje vode, među ostalim s pomoću pristupa regionalnom razvoju i integraciji koji je u većoj mjeri strateški usmjeren.

27. Zdravlje je ključno za život ljudi i ključan je element pravednog i održivog rasta i razvoja, što obuhvaća iskorjenjivanje siromaštva. EU i njegove države članice ponovno potvrđuju svoju predanost zaštiti i promicanju prava svih ljudi na uživanje najvišeg ostvarivog standarda tjelesnog i duševnog zdravlja s ciljem promicanja ljudskog dostojanstva, dobrobiti i prosperiteta. Nastavit će podupirati partnerske zemlje u njihovim naporima da izgrade snažne, kvalitetne i otporne zdravstvene sustave, osiguravanjem pravednog pristupa zdravstvenim uslugama i univerzalnom zdravstvenom osiguranju. U tu svrhu EU i njegove države članice podupirat će zemlje u razvoju u osposobljavanju zdravstvenih djelatnika, njihovu zapošljavanju, raspoređivanju i kontinuiranom profesionalnom razvoju. Također će promicati ulaganja u zdravstvene i socijalne radnike na terenu koji imaju ključnu ulogu u osiguravanju pokrivenosti zdravstvenim uslugama u udaljenim i siromašnim područjima, područjima s nedostatnim zdravstvenim uslugama i područjima sukoba te će promicati jačanje položaja tih radnika. EU i njegove države članice nastavit će ulagati u sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti kao što su HIV/AIDS, tuberkuloza, malarija i hepatitis te će pomoći osigurati pristup cjenovno pristupačnim osnovnim lijekovima i cjepivima za sve. Promicat će istraživanja i ulaganja u nove zdravstvene tehnologije i njihov razvoj. U okviru pristupa javnom zdravlju poduzet će djelovanja za rješavanje globalnih prijetnji zdravlju, primjerice epidemija i antimikrobne rezistencije. Radit će na smanjivanju mortaliteta djece i majki, promicati mentalno zdravlje i raditi na rješavanju problema sve većeg tereta nezaraznih bolesti u partnerskim zemljama, te će raditi na rješavanju problema kemijskog zagađenja i loše kvalitete zraka. S obzirom na različite međusobne veze, podupirat će partnerske zemlje u nastojanju da ostvare pristup „zdravlje u svim politikama”.
28. Osiguravanje pristupa kvalitetnom obrazovanju za sve preduvjet je za zapošljivost mladih i dugoročan razvoj. EU i njegove države članice podupirat će uključivo cjeloživotno učenje i ravnopravno kvalitetno obrazovanje, posebice tijekom ranog djetinjstva i osnovnoškolskog obrazovanja. Usto će promicati obrazovanje na sekundarnoj i tercijarnoj razini, tehničko i strukovno osposobljavanje te učenje kroz rad i obrazovanje odraslih, među ostalim u hitnim i kriznim situacijama. Posebna pozornost posvetit će se prilikama za obrazovanje i osposobljavanje djevojčica i žena. EU i njegove države članice pojačat će svoje napore kako bi se osiguralo da svatko ima znanja, vještine, sposobnosti i prava koja su im potrebna kako bi vodili dostojanstven život, bili u potpunosti angažirani u društvu kao odgovorne i produktivne odrasle osobe te doprinijeli socijalnoj, gospodarskoj i okolišnoj dobrobiti svojih zajednica.
29. Potrebe, prava i težnje djece iziskuju pozornost. Sveobuhvatne mjere koje se tiču ranog djetinjstva ubrajaju se u aktivnosti s najvećim gospodarskim i socijalnim povratom ulaganja. EU i njegove države članice pojačat će svoje napore kako bi se osiguralo sigurno i poticajno okružje za djecu kao važan element u poticanju zdrave mlade populacije sposobne ostvariti svoj puni potencijal. Oni nadalje uviđaju da svako dijete zaslužuje mirno djetinjstvo i kvalitetno obrazovanje, među ostalim u hitnim i kriznim situacijama kako bi se izbjegao rizik nastanka „izgubljene generacije”. EU i njegove države članice surađivat će s partnerskim zemljama kako bi se poboljšala zaštita djece i njihovo sudjelovanje u donošenju odluka koje se odnose na njih.
30. U skladu s načelom da se nikoga ne zapostavlja, EU i njegove države članice posvetit će posebnu pozornost osobama u nepovoljnom položaju, ranjivim i marginaliziranim osobama, uključujući djecu, starije osobe, osobe s invaliditetom, pripadnike zajednice LGBTI i pripadnike autohtonih naroda. To će obuhvaćati mjere kojima će se te skupine bolje obuhvatiti, zaštititi i podržati kako bi im se ponudile jednake prilike i osigurala nediskriminacija.
31. Procjenjuje se da diljem svijeta živi milijarda ljudi s invaliditetom, od kojih 80 % živi u zemljama u razvoju. Osobe s invaliditetom često su najsirišašnje u svojim zajednicama i suočene su sa znatno većim razinama stigmatiziranja i diskriminacije. U svojoj razvojnoj suradnji EU i njegove države članice uzet će u obzir specifične potrebe osoba s invaliditetom. U skladu s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom snažno će promicati prava osoba s

invaliditetom i poduzeti snažnije mjere kako bi se osigurala njihova potpuna uključenost u društvo i ravnopravno sudjelovanje na tržištu rada.

32. Stvaranje dovoljnog broja kvalitetnih radnih mjesta za mlade ostat će jedan od ključnih izazova. Potrebne su ciljane politike i odgovarajuća ulaganja da bi se promicala prava mladih i olakšao njihov angažman u društvenom, građanskom i gospodarskom životu te da bi se osigurao njihov cjelovit doprinos uključivom rastu i održivom razvoju. Mladi bi također trebali sudjelovati u demokratskim procesima i preuzimati vodeće uloge.

Mladi

Mladi su pokretači razvoja i promjena, te kao takvi mogu dati ključan doprinos u okviru Programa održivog razvoja do 2030., među ostalim putem svojih sposobnosti za inovacije. Zanimarivanjem njihovih obrazovnih, društvenih i političkih potreba dovest će se u pitanje ostvarivanje ciljeva održivog razvoja, a mladi će biti izloženi riziku od kriminala i radikalizacije, posebno u područjima sukoba.

EU i njegove države članice usredotočit će se na konkretna djelovanja usmjerena na ispunjenje specifičnih potreba mladih, osobito djevojaka i djevojčica, povećanjem broja prilika za kvalitetno zapošljavanje i poduzetništvo, uz potporu učinkovitih politika u području obrazovanja, strukovnog osposobljavanja, razvoja vještina i pristupa digitalnim tehnologijama i uslugama. Tim se aktivnostima želi iskoristiti kapacitete za digitalne inovacije i stvoriti prilike za okorištavanje tehnološkim napretkom. EU i njegove države članice ujedno će nastojati ojačati prava mladih i njihov položaj u vođenju javnih poslova, među ostalim promicanjem njihova sudjelovanja u lokalnom gospodarstvu, društvu i donošenju odluka, osobito putem organizacija mladih.

33. EU i njegove države članice nastojat će ispuniti obveze proizašle iz Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena. Snažno će promicati zaštitu i ostvarenje prava žena i djevojčica te će surađivati s partnerima kako bi se uklonili svi oblici seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja i diskriminacije, što uključuje štetne prakse, a osobito prisilne, rane i dječje brakove te sakaćenje ženskih spolnih organa. EU i njegove države članice poduzet će mjere i ojačati politički dijalog s ciljem jačanja položaja žena i djevojčica, promicanja njihove važne uloge kao aktera razvoja i promjena te intenziviranja mjera usmjerenih na ostvarenje rodne ravnopravnosti. To će uključivati promicanje njihovih ekonomskih i socijalnih prava i jačanje njihova ekonomskog i socijalnog položaja, jačanje njihova prava glasa i sudjelovanja u društvenom, gospodarskom, političkom i civilnom životu, osiguravajući njihov fizički i psihički integritet te mijenjajući institucijsku kulturu EU-a i država članica u svrhu ispunjenja tih preuzetih obveza. Promicanje ravnopravnog pristupa žena produktivnoj zaposlenosti, pristojnom radu, jednakim plaćama i financijskim uslugama bit će korisno za sve članove društva.
34. EU ostaje predan promicanju, zaštiti i ostvarivanju svih ljudskih prava, potpunoj i učinkovitoj provedbi Pekinške platforme za djelovanje i Akcijskog programa s Međunarodne konferencije o stanovništvu i razvoju te ishoda konferencija posvećenih njihovu preispitivanju, te u tom kontekstu ostaje predan spolnom i reproduktivnom zdravlju i pravima. S obzirom na to EU ponovno potvrđuje svoju predanost promicanju, zaštiti i ostvarivanju prava svakog pojedinca na potpunu kontrolu nad pitanjima povezanim s vlastitom spolnošću te spolnim i reproduktivnim zdravljem i pravo da o njima odlučuje slobodno i odgovorno, bez diskriminacije, prisile ili nasilja. EU nadalje naglašava potrebu za univerzalnim pristupom kvalitetnim, cjenovno pristupačnim i sveobuhvatnim informacijama o spolnom i reproduktivnom zdravlju, obrazovanju o njemu, što uključuje sveobuhvatni spolni odgoj, te uslugama zdravstvene skrbi.

Rodna ravnopravnost

Ravnopravnost žena i muškaraca svih dobnih skupina ključna je za održivi razvoj. Ona je višestruko važna za iskorjenjivanje siromaštva te je ključna za pokretanje razvoja demokratskih društava temeljenih na ljudskim pravima, socijalnoj pravdi i održivosti. Osim toga, rodna ravnopravnost nalazi se u pozitivnoj korelaciji s povećanim prosperitetom, stabilnosti i boljim ishodima u područjima kao što su zdravstvo i obrazovanje. EU i njegove države članice uviđaju činjenicu da su žene i djevojčice ključni akteri razvoja i promjena, što uključuje njihovu ulogu u izgradnji mira, rješavanju sukoba i pružanju humanitarne pomoći.

Mnoge su žene i djevojčice i dalje zakinite za prava, resurse i mogućnost izražavanja mišljenja. Rodna neravnopravnost preklapa se s drugim oblicima isključenosti. Promicanje napretka žena i djevojčica te rodne ravnopravnosti zahtijeva rad s dječacima, muškarcima, djevojčicama i ženama za poticanje razumijevanja prava, ravnopravnosti i uloga u društvu. To također podrazumijeva suradnju s ključnim društvenim akterima, kao što su učitelji i nastavnici te vjerski vođe i voditelji zajednica, u svrhu iskorjenjivanja diskriminacije djevojčica i žena.

EU i njegove države članice osigurat će sustavno uključivanje rodne perspektive u sve politike kao ključan doprinos uspješnom ostvarenju ciljeva održivog razvoja. Ubrzat će svoje napore kako bi se postigla rodna ravnopravnost i ojačao položaj žena jačanjem partnerstava s više dionika, jačanjem kapaciteta za planiranje i donošenje rodno osjetljivog proračuna te osiguravanjem aktivnog sudjelovanja žena i organizacija žena u donošenju odluka.

35. Kultura potiče razvoj i važna je sastavnica razvoja te može olakšati socijalno uključivanje, slobodu izražavanja, izgradnju identiteta, osnaživanje civilnog društva i sprečavanje sukoba, istodobno jačajući gospodarski rast. Naglašavajući da se EU vodi univerzalnošću, nepodjeljivošću, uzajamnom povezanošću i međuvodnošću svih ljudskih prava, EU i njegove države članice promicat će međukulturni dijalog i suradnju te kulturnu raznolikost, štitit će kulturnu baštinu, poticati rast kulturne i kreativne industrije te će podupirati kulturne politike kada bi one mogle doprinijeti postizanju održivog razvoja, uzimajući pritom u obzir lokalne okolnosti.
36. EU i njegove države članice djelovat će kako bi smanjili nejednakost mogućnosti i promicali jednake prilike za sve. Time će izravno pomoći najsiromašnijim i najranjivijim dijelovima društva te promicanju uključivijeg i održivijeg rasta koji ne ugrožava sposobnost budućih generacija da zadovolje svoje potrebe. Kada je gospodarski rast uključiv, trajan je i pruža veće koristi najsiromašnijima. U svrhu borbe protiv sve veće ekonomske i socijalne neravnopravnosti EU i njegove države članice podupirat će nacionalne metode razvoja kojima se postižu najveći mogući pozitivni društveni ishodi i učinci. Suradivat će s partnerskim zemljama kako bi se promicalo progresivno oporezivanje i redistributivne javne politike u okviru kojih se obraća pozornost na bolju raspodjelu koristi od rasta, stvaranje bogatstva i pristojnih radnih mjesta te poboljšani pristup proizvodnim čimbenicima, kao što su zemljište, financijska sredstva i ljudski kapital.
37. U svrhu borbe protiv neravnopravnosti EU i njegove države članice ujedno će podržati efikasne, održive i pravedne sustave socijalne zaštite kako bi se zajamčio temeljni dohodak, spriječio povratak krajnjeg siromaštva i stvorila otpornost. Procjenjivat će odrednice i kretanja gospodarskih i društvenih neravnopravnosti te će jačati svoje alate i pristupe kako bi bili učinkovitiji u rješavanju problema neravnopravnosti. EU i njegove države članice uključit će smanjenje neravnopravnosti u svoju razvojnu suradnju i podržati inovativne društvene prakse.
38. EU i njegove države članice ojačat će otpornost, posebno ranjivog stanovništva, na okolišne i ekonomske šokove, prirodne katastrofe i katastrofe izazvane ljudskim djelovanjem, sukobe te globalne prijetnje zdravlju. U svoje će djelovanje sustavno integrirati otpornost čiji je cilj osigurati da se pojedinci, zajednice, ustanove i zemlje mogu bolje pripremiti na pritiske i šokove, podnijeti ih, prilagoditi im se i brzo se oporaviti od njih bez ugrožavanja dugoročnih izgleda za razvoj. Tako će se djelovati i nakon katastrofa tijekom oporavka, sanacije i obnove. Moraju se osigurati bliža suradnja i komplementarno djelovanje razvojnih i humanitarnih aktera na temelju zajedničke analize rizika i ranjivosti.

39. Migracije su složen, globalan, dugoročan fenomen koji iziskuje pomno osmišljen, uravnotežen i održiv odgovor politika utemeljen na dokazima kojim se poštuju nacionalne nadležnosti, i kojim se osobito ne utječe na pravo država članica u skladu s člankom 79. stavkom 5. UFEU-a da odrede opseg prihvata državljana trećih zemalja koji na njihovo državno područje dolaze iz trećih zemalja radi potrage za poslom. Migracije i mobilnost kojima se dobro upravlja mogu pozitivno doprinijeti uključivom rastu i održivom razvoju. Zakonite migracije i mobilnosti mogu biti korisni zbog prijenosa znanja, vještina i proizvodnih kapaciteta samim migrantima, njihovim obiteljima i zemljama podrijetla i odredišta. Istodobno, nezakonite migracije mogu uzrokovati velike izazove i imati negativan učinak na zemlje podrijetla, tranzita i odredišta. Migracije postaju sve veći problem i za zemlje u razvoju i za razvijene zemlje. U nekim se situacijama migrantima uskraćuju ljudska prava, pristup zdravstvu i obrazovanju te postoji rizik da postanu žrtvama prisilnog rada i trgovanja ljudima. Jačim angažmanom pomoći će se u olakšavanju sigurnih, urednih, zakonitih i odgovornih migracija i mobilnosti osoba, među ostalim provedbom planiranih i dobro vođenih migracijskih politika.
40. Rad na problemu migracija pripada u područja mnogih politika, što obuhvaća razvoj, dobro upravljanje, sigurnost, ljudska prava, zapošljavanje, zdravstvo, obrazovanje, poljoprivredu, sigurnost opskrbe hranom, socijalnu zaštitu i okoliš, uključujući klimatske promjene. Pristupom koji se temelji na Okviru za partnerstvo EU i njegove države članice na sveobuhvatan će se način baviti višestrukim aspektima migracija i prisilnog raseljavanja, što uključuje krijumčarenje ljudi i trgovanje ljudima, upravljanje granicama, doznake, rad na rješavanju temeljnih uzroka, međunarodnu zaštitu te povratak, ponovni prihvati i reintegraciju, na temelju uzajamne odgovornosti i potpunog poštovanja humanitarnih obveza i obveza u pogledu ljudskih prava. EU i njegove države članice primijenit će koordiniraniji, sveobuhvatniji i strukturiraniji pristup migracijama, maksimalno jačajući sinergije i primjenjujući potrebna sredstva utjecaja koristeći se svim relevantnim politikama, instrumentima i alatima EU-a, uključujući razvoj i trgovinu. Tim pojačanim naporima EU i njegove države članice aktivno će podupirati daljnju provedbu zajedničkog Akcijskog plana iz Vallette iz 2015. i izradu globalnih paktova UN-a o migracijama i izbjeglicama, na što se poziva Deklaracijom o izbjeglicama i migrantima koja je donesena u New Yorku 2016.
41. EU i njegove države članice putem razvojne politike radit će na rješavanju temeljnih uzroka nezakonitih migracija i doprinijet će, među ostalim, održivoj integraciji migranata u zemljama domaćinima i zajednicama domaćinima te će pomoći u osiguravanju uspješne socioekonomske integracije migranata koji se vraćaju u svoje zemlje podrijetla ili tranzita. To će uključivati promicanje ulaganja, trgovine i inovacija u partnerskim zemljama kako bi se potaknuo rast i prilike za zapošljavanje, među ostalim angažmanom dijaspora, podupiranjem socijalnih i obrazovnih sustava, kao i suradnjom s partnerima iz privatnog sektora i drugima s ciljem smanjenja troškova doznaka i promicanja bržeg, jeftinijeg i sigurnijeg prijenosa i u zemljama podrijetla i u zemljama primateljicama, čime bi se iskoristio njihov potencijal za razvoj.

Mobilnost i migracije

U Programu održivog razvoja do 2030. nedvojbeno se priznaje pozitivan doprinos migracija i mobilnosti uključivom rastu i održivom razvoju. Migranti su važni pokretači svjetskoga gospodarstva, posebice putem novčanih doznaka. Rješavanje pitanja migracija u svim njihovim oblicima, zakonitih ili nezakonitih, zahtijeva kratkoročne i dugoročne međusektorske mjere, politike i pravne okvire kako bi se zadovoljile potrebe migranata i stanovništva zemalja domaćina i osigurala njihova sigurnost. Poznato je da su zemlje u razvoju suočene s nizom izazova. Bitni koraci u tom području poduzeti su na sastanku na vrhu u Valletti u studenome 2015. donošenjem ambicioznog akcijskog plana.

EU i njegove države članice pojačat će napore kako bi se uhvatili ukoštac s temeljnim uzrocima nezakonitih migracija i prisilnog raseljavanja te kako bi promicali bolje upravljanje svim aspektima migracija u partnerskim zemljama. Migracije će uvrstiti u dijalog vanjske politike EU-a kao jedan od njegovih ključnih dijelova, među ostalim transparentnom i demokratskom izradom prilagođenih odgovora i ojačanim partnerstvima.

42. EU i njegove države članice promicat će dostojanstvo i otpornost dugoročno prisilno raseljenih osoba i njihovo uključivanje u gospodarski i društveni život zemalja domaćina i zajednica domaćina, uviđajući da su sposobnosti raseljenih osoba bitne vrijednosti koje one nose sa sobom i koje su ključne za njihovu otpornost i ponovno izgrađivanje njihovih života, a ujedno i doprinos njihovim zajednicama domaćinima. EU i njegove države članice

primijenit će pristup temeljen na pravima, posvećujući posebnu pozornost ženama, maloljetnicima s pratnjom i bez pratnje i vrlo ranjivim osobama. Zaštitit će dugoročne društvene strukture integriranjem dugotrajno raseljenih osoba u šire planiranje razvoja, među ostalim pristupom obrazovanju i pristojnim radnim mjestima.

2.2. Planet – zaštita okoliša, upravljanje prirodnim resursima i hvatanje ukoštac s klimatskim promjenama

43. Dobrobit ljudi i otpornost društava ovisi o zdravom okolišu i funkcionalnim ekosustavima. Uništavanje okoliša, klimatske promjene, ekstremni vremenski uvjeti i prirodne katastrofe ili katastrofe uzrokovane ljudskim djelovanjem mogu negativno utjecati na razvojne rezultate i gospodarski napredak, posebice za siromašne osobe. To može povećati ranjivosti i potrebe, ugroziti mir i stabilnost te uzrokovati migracije velikih razmjera. Uz ciljane mjere, pitanja okoliša trebaju biti integrirana u sve sektore razvojne suradnje, među ostalim preventivnim djelovanjem. EU i njegove države članice promicat će efikasno iskorištavanje resursa i održivu potrošnju i proizvodnju, uključujući održivo gospodarenje kemikalijama i otpadom, kako bi se gospodarski rast razdvojio od uništavanja okoliša i omogućio prijelaz na kružno gospodarstvo. Odgovoran privatni sektor i sustavna primjena načela „onečišćivač plaća” također će biti ključni za uspjeh. Pomoći će u izgradnji kapaciteta za uključivanje održivosti okoliša, ciljeva u području klimatskih promjena i ostvarivanja zelenog rasta u nacionalne i lokalne razvojne strategije. Također će se bolje koristiti znanosti, tehnologijom i inovacijama u svrhu promicanja održivosti okoliša te će među partnerima promicati uporabu opsežnih podataka i informacija dostupnih putem europskih i međunarodnih programa za promatranje Zemlje kako bi se podržalo odlučivanje na temelju dokaza kojim se uzima u obzir stanje okoliša.
44. EU i njegove države članice podupirat će očuvanje i održivu uporabu svih prirodnih resursa i održivo gospodarenje njima te očuvanje i održivu uporabu bioraznolikosti i ekosustava, uključujući šume, oceane, obalna područja, riječne slivove i ostale ekosustave, u svrhu osiguravanja usluga ekosustava. U skladu s preuzetim međunarodnim obvezama borit će se protiv nezakonite sječe šuma i trgovine koja je s time povezana, uništavanja zemljišta i šuma, širenja pustinja, suše i gubitka bioraznolikosti. Promicat će dodatne koristi održivog gospodarenja, uključujući poboljšanje otpornosti na klimatske promjene i prilagođavanje njima. Unaprijedit će uključivanje održivosti u sve sektore suradnje i u dijalozima sa svojim partnerima povećati razinu svijesti o problemima povezanim s okolišem. EU i njegove države članice promicat će uporabu računovodstva prirodnog kapitala. Podupirat će bolje upravljanje i izgradnju kapaciteta za održivo gospodarenje prirodnim resursima, što uključuje sprečavanje nezakonitog iskorištavanja šuma. Ujedno će promicati uključenost lokalnih dionika i poštovanje prava svijetu, među ostalim autohtonih naroda i lokalnih zajednica. Radit će na rješavanju problema krivolova divljih životinja, nezakonite trgovine divljim vrstama i drvom te nezakonitog iskorištavanja drugih prirodnih resursa. Kako bi postigli zdrave i produktivne oceane, promicat će zaštitu i obnovu morskih ekosustava, održivo gospodarenje oceanskim resursima i održivo ribarstvo, među ostalim boljim gospodarenjem oceanima i razvojem plavog gospodarstva.
45. EU i njegove države članice integrirat će pitanja okoliša i klimatskih promjena u sve svoje strategije razvojne suradnje, među ostalim promicanjem zdrave ravnoteže između ublažavanja klimatskih promjena i prilagođavanja njima. Program održivog razvoja do 2030. i Pariški sporazum o klimatskim promjenama provodit će putem usklađenog i dosljednog djelovanja te će maksimirati sinergije. Pružat će potporu nacionalnim strategijama, što uključuje međuresorno planiranje i programiranje, kojima se promiče otpornost, smanjuje rizik povezan s klimatskim promjenama te doprinosi smanjenju emisija, u skladu s provedbom doprinosa određenih na nacionalnoj razini, uzimajući u obzir izazove s kojima se suočavaju zemlje u razvoju, posebno najslabije razvijene zemlje i male otočne države u razvoju. Doprinijet će pojavi lokalnih boraca za zaštitu klime te će aktivno širiti i razvijati projekte najbolje prakse, među ostalim podupiranjem platformi koje uključuju više dionika. Pravno obvezujući karakter Pariškog sporazuma i zahtjev za pripremu doprinosa određenih na nacionalnoj razini također mogu potaknuti nacionalno razvojno planiranje u kontekstu Programa održivog razvoja do 2030.

Održiva energija i klimatske promjene

Energija je iznimno važan pokretač razvoja i ključ rješenja za održiv planet. Zemlje u razvoju trebaju energiju za promicanje uključivog rasta i daljnje poboljšanje životnog standarda. Ulaganjem u održivu energiju može se osigurati i povećati pristup čistoj vodi, čistom kuhanju, obrazovanju i zdravstvenoj skrbi, a mogu se i stvoriti radna mjesta i poduprijeti lokalna poduzeća, na način koji nije štetan za okoliš.

EU i njegove države članice radit će na trima međusobno povezanim glavnim ciljevima: rješavanju problema nedostatka pristupa energiji, povećanju energetske učinkovitosti i proizvodnji obnovljive energije radi ostvarenja održive ravnoteže između proizvodnje i potrošnje energije, te doprinosu globalnoj borbi protiv klimatskih promjena, u skladu s Pariškim sporazumom te s njima povezanim doprinosima određenima na nacionalnoj razini koje podnose stranke sporazuma. EU i njegove države članice radit će na rješavanju problema energetske siromaštva doprinosom univerzalnom pristupu energetskim uslugama koje su cjenovno pristupačne, moderne, pouzdane i održive, uz snažnu usmjerenost na obnovljivu energiju i energetske učinkovitost. Čista i obnovljiva energija može se osigurati putem rješenja kojima se upravlja na razini zajednice, a koja ili nisu priključena na mrežu ili su organizirana u male mreže, čime se omogućuje pristup energiji u ruralnim područjima.

EU i njegove države članice ujedno će promicati postupno ukidanje subvencija za fosilna goriva štetna za okoliš, kao i stabilna i transparentna energetska tržišta, primjenu pametnih mreža te uporabu digitalnih tehnologija za održivo upravljanje energijom. Ta poboljšana strategija bit će u skladu s kontinuiranim djelovanjem EU-a u skladu s njegovom globalnom vodećom ulogom u borbi protiv klimatskih promjena i pružanju potpore trećim zemljama u borbi protiv klimatskih promjena te prijelazu na gospodarstvo s niskim razinama emisija, otporno na klimatske promjene.

46. Razmjer financijskih ulaganja potrebnih za ostvarenje univerzalnog pristupa sigurnim i čistim energetskim uslugama iziskuje angažman brojnih aktera. EU i njegove države članice povećat će suradnju sa svim relevantnim dionicima, među ostalim s privatnim sektorom, u vezi s upravljanjem potražnjom za energijom, energetskom učinkovitosti, proizvodnjom obnovljive energije te razvojem i prijenosom čistih tehnologija. Podupirat će poboljšanje regulatornih okvira kojima se stvara povoljno okruženje za konkurentan i održiv energetski sektor te za poticanje privatnog financiranja. Privući će dodatna sredstva, među ostalim iz privatnog sektora i putem inovativnih financijskih inicijativa i instrumenata. Potpora Africi i susjedstvu EU-a u tom energetskom prijelazu bit će dio okvira za ostvarivanje energetske unije EU-a.

2.3. Prosperitet – uključiv i održiv rast i radna mjesta

47. Stvaranje pristojnih radnih mjesta, posebice za žene i mlade, od presudne je važnosti za uključiv i održiv rast. Zajednički prosperitet i rast ključni su čimbenici koji doprinose ljudskoj dobrobiti i dostojanstvu. Uključiv i održiv rast stvara dugoročnu otpornost u zemljama partnerima kreiranjem prilika za ranjive skupine i one koje su najizloženije riziku da sudjeluju u stvaranju bogatstva i pristojnih radnih mjesta i da imaju koristi od njih. EU i njegove države članice promicat će gospodarsku transformaciju kojom se stvaraju pristojna radna mjesta, povećavaju proizvodni kapaciteti, proizvodi dovoljno prihoda za javne usluge i socijalnu zaštitu te potiču održivi lanci vrijednosti i diversifikacija, među ostalim održiva industrijalizacija. To uključuje promicanje održivih obrazaca potrošnje i proizvodnje u kružnom gospodarstvu, među ostalim promicanje ciklusa netoksičnih materijala, efikasno iskorištavanje resursa i prijelaz na rješenja s niskim razinama emisija koja su otporna na klimatske promjene.
48. EU i njegove države članice prepoznaju ulogu mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća (MMSP) kao pokretača održivog razvoja te kao ključnih aktera u borbi protiv siromaštva. MMSP-i su pokretači rasta, zapošljavanja, inovacija i društvenog razvoja. S pomoću razvojne politike EU i njegove države članice podupirat će mjere usmjerene na aktivnosti i inovativne mjere kako bi se povećalo sudjelovanje MMSP-â u provedbi konkretnih aktivnosti na terenu te kako bi se potaknuo njihov transformativni potencijal. Olakšat će pristup MMSP-â relevantnim informacijama, u EU-u i u partnerskim zemljama, te će ih integrirati u opskrbe lance i lance vrijednosti, istodobno radeći na rješavanju problema manjka financiranja za MMSP-e. Poticati će poslovne razmjene i dijalog među MMSP-ima u EU-u i u partnerskim zemljama ili regijama.

Ulaganja i trgovina

Održiva javna i privatna ulaganja ključni su pokretač održivog razvoja. S pomoću njih pomaže se u diversifikaciji gospodarstava, poticanju rasta i otvaranju pristojnih radnih mjesta, kreiranju inovativnih proizvoda i usluga, povezivanju gospodarstava zemalja u razvoju s regionalnim i globalnim lancima vrijednosti, promicanju regionalne integracije i trgovine te zadovoljavanju socijalnih potreba. Program održivog razvoja do 2030. i Akcijski plan iz Addis Abebe pružaju okvir unutar kojega se odgovornim ulaganjem može doprinijeti svim aspektima održivog razvoja.

EU i njegove države članice poduzet će mjere za poticanje ulaganja kombiniranjem financiranja za održivi razvoj s tehničkom pomoći za razvoj održivih projekata i privlačenje ulagača i mjerama za pomoć u poboljšanju gospodarskog upravljanja i poslovnih okružja, borbi protiv korupcije i suradnji s privatnim sektorom. EU i njegove države članice također će doprinijeti povećavanju privatnih i javnih ulaganja u zeleno gospodarstvo s niskim razinama emisija, otporno na klimatske promjene.

Jedan od ključnih kanala za takve aktivnosti bit će europski plan za vanjska ulaganja koji će uključivati jamstva kako bi se smanjio profil rizičnosti ulaganja u zemljama u razvoju i tako potaknulo dodatno financiranje, osobito iz privatnog sektora. Time će se doprinijeti postizanju ciljeva održivog razvoja i tako pomoći u radu na rješavanju problema temeljnih uzroka nezakonitih migracija.

Europska unija ujedno će, putem svoje trgovinske politike, nastaviti omogućivati zemljama u razvoju, posebno najosjetljivijima, da ostvaruju koristi od uključivog rasta i održivog razvoja u okviru poboljšanog sudjelovanja u regionalnoj integraciji i u multilateralnom trgovinskom sustavu.

49. EU i njegove države članice doprinijet će stvaranju okružja u zemljama u razvoju koje je povoljnije za poslovanje i kojim se poštuju međunarodni standardi i načela ljudskih prava. Doprinijet će poboljšanju uvjeta za uključive gospodarske aktivnosti promicanjem politika i regulatornih okvira koji se u većoj mjeri temelje na održivosti, potom ljudskih prava, što obuhvaća temeljne standarde rada i zahtjeve u pogledu postupanja s dužnom pažnjom, okružja koje je povoljnije za poslovanje, novih poslovnih modela i većih kapaciteta za državno upravljanje. Promicat će širok pristup financijskim i mikrofinancijskim uslugama, među ostalim za žene, siromašne i MMSP-e. Ujedno će promicati inicijative privatnog sektora i socijalnih poduzeća, zadruga, poduzetnica i mladih poduzetnika kako bi se potaklo pružanje lokalnih usluga te uključivi i zeleni poslovni modeli. Promicat će održivu i transparentnu javnu nabavu kako bi se podržao održiv razvoj i olakšao pristup MMSP-â javnoj nabavi. Ulaganja javnog sektora u istraživanja i inovacije te znanstvena i tehnološka suradnja također mogu pomoći u privlačenju ulaganja iz privatnog sektora i poticanju uključivog i održivog rasta u zemljama u razvoju.
50. Pranje novca, korupcija, nezakoniti financijski tokovi, porezna utaja i izbjegavanje plaćanja poreza i dalje su prepreka održivom razvoju, a time su nerazmjerno pogođene zemlje u razvoju. EU i njegove države članice surađivat će s partnerskim zemljama radi promicanja progresivnog oporezivanja, antikorupcijskih mjera i redistributivnih politika javne potrošnje te u svrhu borbe protiv nezakonitih financijskih tokova kako bi se promicao pristup kvalitetnim osnovnim uslugama za sve.
51. EU i njegove države članice kombinirat će vještine i resurse privatnog sektora s pomoći za trgovinu, trgovinskim politikama i instrumentima te gospodarskom diplomacijom. Promicat će pomoć za trgovinu kako bi se pružila potpora provedbi Programa održivog razvoja do 2030. s ciljem boljeg bavljenja potrebama zemalja u razvoju u vezi s trgovinom i proizvodnim kapacitetima. U obzir bi trebalo uzeti potrebe najmanje razvijenih zemalja i neobalnih zemalja u razvoju kojima su olakšavanje trgovine i trgovinska infrastruktura ključni pokretači razvoja, a isto vrijedi i za male otočne države u razvoju.
52. EU i njegove države članice promicat će i olakšavati trgovinu i ulaganja u zemljama u razvoju radi potpore održivom razvoju. EU će nastaviti promicati trgovinu i regionalnu integraciju kao ključne pokretače rasta i smanjenja siromaštva u zemljama u razvoju. Provedbom strategije „Trgovina za sve” EU i njegove države članice podupirat će svoje trgovinske partnere, među ostalim putem sporazumâ o gospodarskom partnerstvu, u integriranju održivog razvoja u sve razine trgovinske politike. U skladu s obvezama preuzetima u pogledu usklađenosti politika radi razvoja, razvojna

potpora upotrebljavat će se prema potrebi kako bi se osiguralo da odredbe trgovinskih sporazuma koje se odnose na trgovinu i održivi razvoj budu provedene i da se učinkovito primjenjuju. EU i njegove države članice promicat će uključiv i održiv gospodarski rast te će pomagati zemljama u razvoju u odabiru modela rasta kojima se uzimaju u obzir oskudica resursa i mjere za borbu protiv klimatskih promjena. To uključuje promicanje održivih lanaca vrijednosti te okolišnih i socijalnih standarda.

53. Privatni sektor može dati svoj doprinos provedbi Programa održivog razvoja do 2030. EU i njegove države članice, u bliskoj suradnji s Europskom investicijskom bankom, promicat će mobilizaciju privatnih sredstava namijenjenih razvoju u područjima sa znatnim transformativnim potencijalom za održivi razvoj, istodobno promičući odgovornost privatnog sektora. To uključuje održivu poljoprivredu, sigurnu i čistu energiju, integrirano upravljanje vodnim resursima, otpornu infrastrukturu, zdravstvo, održivi turizam, zeleno i kružno gospodarstvo, telekomunikaciju i digitalne tehnologije.
54. EU i njegove države članice surađivat će s privatnim sektorom, uključujući organizacije poslodavaca i radnika, u svrhu promicanja odgovornih, održivih i djelotvornih pristupa, među ostalim putem socijalnog dijaloga. Provedbi Programa održivog razvoja do 2030. znatno može doprinijeti veća primjena odgovornih i uključivih poslovnih modela i praksi u većem broju poduzeća EU-a s lancima opskrbe u zemljama u razvoju, u bliskom partnerstvu s njihovim javnim i privatnim dionicima i uz promicanje poštene, transparentne i etičke trgovine, među ostalim s malim proizvođačima u zemljama u razvoju. Međunarodno dogovoreni standardi ljudskih prava i obveze preuzete u području održivog razvoja, transparentnosti i društveno odgovornog poslovanja trebaju biti ugrađeni u poslovne modele, što obuhvaća javno-privatna partnerstva i kombinirano financiranje („blending”), s pomoću različitih sredstava, primjerice razmjenom najboljih praksi. To uključuje osiguravanje održivog gospodarenja i korištenja prirodnim resursima kao što su minerali i drvo. EU i njegove države članice nastaviti će podržavati odgovorne poslovne prakse i odgovorno upravljanje lancima opskrbe, poštujući pravo uživanja posjeda te integrirajući ljudska i radna prava, financijsko poštenje te okolišne standarde i dostupnost. Raditi će na sprečavanju povreda ljudskih prava i promicanju vodećih načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima. Promicat će radne standarde kojima se osiguravaju pristojni uvjeti zapošljavanja i pristojne plaće za radnike, posebno one koje je definirala Međunarodna organizacija rada, i u formalnom i u neformalnom sektoru, među ostalim podupiranjem prijelaza s neformalnog na formalno gospodarstvo i borbom protiv dječjeg rada.
55. Održiva poljoprivreda, zajedno s održivim ribarstvom i akvakulturom, i dalje je ključni pokretač iskorjenjivanja siromaštva i održivog razvoja te je neophodna za iskorjenjivanje gladi i osiguravanje sigurnosti opskrbe hranom. Dvije trećine siromašnog stanovništva na svijetu ovisi o poljoprivredi kao izvoru sredstava za život, a mnoge zemlje u razvoju i dalje uvelike ovise o trgovini malim brojem proizvoda. Potpora malim poljoprivrednim gospodarstvima, što uključuje obiteljska poljoprivredna gospodarstva i nomadsko stočarstvo, i dalje je od središnje važnosti, znatno doprinoseći sigurnosti opskrbe hranom i borbi protiv erozije tla i gubitka biološke raznolikosti, uz istodobno osiguravanje radnih mjesta. EU i njegove države članice podupirat će poboljšanja ostvarena u upravljanju koje se odnosi na održivo gospodarenje šumama, participativno upravljanje terenima za ispašu i pravedan pristup zakupu zemljišta, osobito za žene, uz poštovanje prava lokalnog stanovništva i autohtonih naroda, što uključuje uobičajeno korištenje zemljištem i pristup vodi. Promicat će stvaranje poljoprivrednih organizacija i zadruga radi rješavanja problema, među ostalim, bolje produktivnosti obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, prava korištenja zemljištem i tradicionalnih sustava sjemenja na poljoprivrednim gospodarstvima. Doprinijet će povećanju kvalitete sanitarnih i fitosanitarnih uvjeta. EU i njegove države članice nastojat će razviti poljoprivredna tržišta i vrijednosne lance u partnerskim zemljama, što je od koristi siromašnima i čime se potiče poljoprivrednu industriju na stvaranje radnih mjesta i dodane vrijednosti. To će uključivati podupiranje integracije mladih i jačanje položaja žena te promicanje istraživanja i inovacija. Potrebno je ulagati u održivu poljoprivredu i poljoprivredno-prehrambeni sektor kako bi se diversificirali lokalni i regionalni sustavi proizvodnje, spriječila neishranjenost, povećala produktivnost i stvarala pristojna radna mjesta, bez štete za okoliš. U mnogim zemljama u razvoju, posebice u Africi, potrebna su velika ulaganja javnog i privatnog sektora u održivu poljoprivredu i povezanu infrastrukturu. Ta ulaganja i reforme politika moraju biti odgovorni, uključivi i korisni za lokalno stanovništvo.
56. Održivi poljoprivredni i prehrambeni sustavi, uključujući održivo ribarstvo, morat će ispunjavati potrebe rastućeg svjetskog stanovništva, štiteći pritom okoliš. EU i njegove države članice podupirat će poljoprivredno-ekološke prakse i aktivnosti za smanjenje gubitaka nakon berbe ili žetve i rasipanja hrane, kao i za zaštitu tla, očuvanje vodnih resursa, zaustavljanje i sprečavanje krčenja šuma te ispravka štete nastale njime te za očuvanje biološke raznolikosti i zdravih

ekosustava. Održiva poljoprivreda i održiva tla imaju potencijal za smanjenje stakleničkih plinova te se taj potencijal mora iskoristiti, dok bi trebalo povećati otpornost na posljedice klimatskih promjena. EU i njegove države članice promicat će prakse održivog ribarstva i akvakulture te će podupirati mjere za borbu protiv nezakonitog ribolova, zagađenja mora i posljedica klimatskih promjena.

57. EU i njegove države članice i dalje će podupirati informacijske i komunikacijske tehnologije u zemljama u razvoju kao snažne pokretače uključivog rasta i održivog razvoja. Zemlje u razvoju nezabilježenom brzinom prihvaćaju digitalne tehnologije. Međutim, nedostatna povezivost, prvenstveno u Africi, i dalje je glavna prepreka razvoju mnogih zemalja u razvoju, posebno u ruralnim i udaljenim područjima. Osim toga, zbog ograničenog tržišnog natjecanja digitalne tehnologije mogu često biti fizički i cjenovno nedostupne velikom dijelu stanovništva. EU i njegove države članice radit će na boljem uključivanju digitalnih rješenja u razvoj te promicanju uporabe digitalnih tehnologija u nizu prioriternih područja (kao što su e-uprava, poljoprivreda, obrazovanje, gospodarenje vodama, zdravstvo i energetika). Podupirat će okružja povoljna za razvoj digitalnog gospodarstva jačanjem slobodne, otvorene i sigurne povezivosti i uklanjanjem prepreka kako bi se oslobodio sav njegov potencijal za održivi razvoj. Pružat će potporu digitalnom poduzetništvu, među ostalim za MMSP-ove, s ciljem razvoja sadržaja relevantnih na lokalnoj razini te promicanja inovacija i stvaranja pristojnih radnih mjesta. Ujedno će podupirati digitalnu pismenost i digitalne vještine s ciljem osnaživanja položaja ljudi, posebice žena te ranjivih i marginaliziranih osoba, promicanja socijalne uključenosti i olakšavanja njihova sudjelovanja u demokratskom upravljanju i digitalnom gospodarstvu.
58. EU i njegove države članice podupirat će osmišljavanje, izgradnju i funkcioniranje kvalitetnih infrastruktura i zgrada koje su resursno i energetski učinkovitije. Podupirat će razvoj mobilnosti i prometnih mreža koje su održive, s niskim razinama emisija, međusobno povezane i sigurne te drugih otpornih infrastruktura koje nisu štetne za klimu, poput energetskih mreža, sustava za opskrbu vodom i sustava za zbrinjavanje otpada, s ciljem promicanja pravednog i cjenovno prihvatljivog pristupa za sve, rasta, trgovine i ulaganja. Sustavno će u infrastrukturne projekte uključivati cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova.
59. EU i njegove države članice ponovno ističu potrebu za potpunom usklađenošću s međunarodnim okolišnim standardima i standardima nuklearne sigurnosti u partnerskim zemljama.
60. EU i njegove države članice nastojat će povećati potencijal gradova kao čvorišta za održiv i uključiv rast i inovacije, uzimajući pritom u obzir njihove šire ruralne zajednice i uravnotežen regionalni razvoj. Promicat će uključiv održivi urbani razvoj kako bi se riješio problem urbanih neravnopravnosti i to stavljanjem naglaska na osobe kojima je pomoć najpotrebnija, među ostalim na žitelje neformalnih naselja i slamova. Podupirat će partnere s ciljem postizanja poboljšanja u pogledu pružanja osnovnih usluga i pravednog pristupa sigurnoj opskrbi hranom, kao i pristupačnom, pristojnom i cjenovno pristupačnom stanovanju te u pogledu poboljšanja kvalitete života za sve brojnije gradsko stanovništvo. U skladu s Novim programom UN-a za gradove promicat će održivo planiranje za upotrebu zemljišta, pravedno upravljanje zemljišnim tržištima, održivu urbanu mobilnost i pametne, sigurne gradove u kojima se uspješno iskorištavaju prilike koje im pružaju digitalizacija i tehnologije. Promicat će uključive, uravnotežene, integrirane prostorne i urbane politike te višeslojnu državnu koordinaciju ne bi li se uspostavile snažnije poveznice između ruralnih i urbanih područja. Radit će na izgrađivanju otpornosti gradova na nagle pritiske i uspješnom iskorištavanju prilika za postizanje gospodarstva s niskom razinom emisija otpornog na klimatske promjene.

2.4. Mir – mirna i uključiva društva, demokracija, učinkovite i odgovorne institucije, vladavina prava i ljudska prava za sve

61. EU i njegove države članice promicat će univerzalne vrijednosti demokracije, dobrog upravljanja, vladavine prava i ljudskih prava za sve zbog toga što su to preduvjeti za održiv razvoj i stabilnost, a to će činiti za cijeli niz partnerstava i instrumenata, u svim situacijama i u svim zemljama, među ostalim i s pomoću djelovanja u pogledu razvoja. Podupirat će unutarnja nastojanja, prilagođena potrebama i kontekstu svakog društva, za izgradnju održivih demokratskih država koje su otporne na vanjske i unutarnje pritiske te za hvatanje ukoštac s ključnim uzrocima ranjivosti, među kojima je i neravnopravnost.

Dobro upravljanje, demokracija, vladavina prava te ljudska prava

Dobro upravljanje, demokracija i vladavina prava ključni su za održivi razvoj. Vladavina prava preduvjet je za zaštitu svih temeljnih prava. Institucijama i sustavima u okviru kojih se učinkovito upravlja i kojima se ide u korak s javnim potrebama pružaju se osnovne usluge i promiče se uključiv rast, a uključivim političkim procesima osigurava se mogućnost građanima da pozovu na odgovornost javne službenike na svim razinama.

EU i njegove države članice promicat će odgovorne i transparentne institucije, uključujući nacionalne parlamente, a poticati će i participativno donošenje odluka i javni pristup informacijama. Promicat će i neovisne i nepristrane sudove te će podupirati omogućavanje poštenog pravosuđa, uključujući pristup pravnoj pomoći. Podupirat će izgradnju kapaciteta za postizanje snažnih institucija i upravljanja na više razina, uz sudjelovanje osoba koje pripadaju ranjivim skupinama, i to uz pomoć partnerstava između nacionalnih, podnacionalnih i lokalnih vlasti te iskorištavanjem potencijala digitalnih rješenja. Podupirat će inicijative za suzbijanje korupcije i za postizanje veće transparentnosti i odgovornosti u pogledu javnih sredstava i pružanja javnih usluga.

62. EU i njegove države članice podupirat će otvoren i poticajan prostor za civilno društvo, kao i uključive pristupe i transparentnost u donošenju odluka na svim razinama. I dalje će podupirati uključive, transparentne i vjerodostojne izbore pružanjem pravodobne potpore tijekom cijelog izbornog ciklusa te promicanjem demokratskih i odgovornih političkih stranaka i aktivnog sudjelovanja građana u cijelom izbornom procesu. Neovisne misije EU-a za promatranje izbora važan su alat za ostvarivanje tog cilja. EU i njegove države članice podupirat će i promicati demokratsko upravljanje kojim se osigurava ostvarivanje temeljnih sloboda, kao što su sloboda mišljenja, vjeroispovijesti ili uvjerenja, sloboda okupljanja i udruživanja, među ostalim i za marginalizirane osobe, te kojim se uspješno ostvaruju univerzalna ljudska prava, bilo da se radi o građanskim, političkim, gospodarskim, socijalnim ili kulturnim pravima. Zalat će se za slobodu izražavanja i mišljenja te će podupirati neovisne i pluralističke medije koji objavljuju kvalitetne vijesti i to na temelju činjenica i podataka.
63. EU i njegove države članice poticati će efikasne, transparentne, neovisne, otvorene i odgovorne pravne sustave, a promicat će i pristup pravosuđu za sve, posebno za siromašne i osobe koje pripadaju ranjivim skupinama. To uključuje ulaganje napora u borbu protiv kriminala, među ostalim kriminala i nasilja u gradovima, kao i napore za suzbijanje organiziranog transnacionalnog kriminala u vezi s trgovanjem oružjem, drogom ili ljudima.
64. Siromaštvo, sukobi, nestabilnost i prisilno raseljavanje duboko su međusobno povezani i moraju se rješavati na dosljedan i sveobuhvatan način te uz pomoć stvaranja humanitarno-razvojnih poveznica. EU i njegove države članice na svim će se razinama hvatati ukoštac s temeljnim uzrocima tih problema, od isključenosti, neravnopravnosti, nesigurnosti opskrbe hranom, povreda i kršenja ljudskih prava, nekažnjavanja i nepostojanja vladavine prava pa do uništavanja okoliša i klimatskih promjena.
65. Za EU i njegove države članice razvojna suradnja bit će uključena u cijeli spektar politika i instrumenata s ciljem sprečavanja sukoba i kriza, upravljanja njima i pružanja pomoći u njihovu rješavanju, sprečavanja nastanka humanitarnih potreba te uspostave trajnog mira i dobrog upravljanja. Primarni cilj razvojne suradnje i dalje je iskorjenjivanje svih aspekata siromaštva te neće biti odstupanja u naporima za postizanje tog cilja. EU i njegove države članice promicat će sveobuhvatni pristup sukobima i krizama, uz bolju upotrebu strategija prijelaza i sustava EU-a za rano upozoravanje na sukobe te stavljanje naglaska na nestabilnost, sigurnost stanovništva i prepoznavanje veza između održivog razvoja, humanitarnog djelovanja, mira i sigurnosti.
66. Izgradnja mira i izgradnja države od temeljne su važnosti za održivi razvoj i trebale bi se odvijati na svim razinama, od globalne do lokalne razine, te u svim fazama ciklusa sukoba, od ranog upozoravanja i sprečavanja do odgovora na krizu i stabilizacije. U kontekstu razvojne suradnje EU i njegove države članice mogu surađivati i s akterima iz sigurnosnog sektora s ciljem izgradnje njihova kapaciteta radi postizanja ciljeva održivog razvoja, posebno radi ostvarivanja mirnih i uključivih društava. EU i njegove države članice promicat će zajednička rješenja za izazove u području sigurnosti i razvoja, među ostalim podupiranjem demokratskog upravljanja sigurnosnim sektorom te njegove učinkovitosti u pružanju sigurnosti stanovnicima i u izgradnji kapaciteta. EU i njegove države članice prepoznaju potrebu za sprečavanjem i borbom protiv radikalizacije koja vodi u nasilni ekstremizam, među ostalim

poticanjem vjerske tolerancije i međuvjerskog dijaloga. Nastavit će podržavati načelo odgovornosti za zaštitu i za sprečavanje teških zločina. EU i njegove države članice u tom će kontekstu i dalje pojačavati suradnju s UN-om te s regionalnim i nacionalnim partnerima.

67. EU i njegove države članice davat će svoj doprinos reformi sigurnosnog sektora kojom se može doprinijeti uspostavi učinkovitog demokratskog nadzora i odgovornosti, poboljšanju sigurnosti stanovnika, održivom razvoju i iskorjenjivanju siromaštva. Reforma sigurnosnog sektora mora biti prilagođena sigurnosnim potrebama partnerskih zemalja i morala bi se temeljiti na njihovoj jasnoj i trajnoj nacionalnoj odgovornosti.
68. Zemlje koje su u nestabilnoj situaciji ili su pogođene sukobima zahtijevaju posebnu pozornost i kontinuirani međunarodni angažman kako bi se postigao održivi razvoj. Ciljevi izgradnje države i izgradnje mira ključni su za razvoj domaćih kapaciteta za potpunu integraciju gospodarskih i društvenih pitanja te okolišnih pitanja sa sigurnosnim i razvojnim pitanjima. U okviru razvojne pomoći EU i njegove države članice posebnu će pozornost obraćati na nestabilne i sukobima pogođene države te će podupirati osobe koje pripadaju najranjivijim skupinama. Promicanjem i zaštitom ljudskih prava, demokracije, vladavine prava i dobrog upravljanja proaktivno će davati svoj doprinos stabilnosti i sigurnosti, kao i otpornosti. U sva njihova djelovanja bit će ugrađena osviještenost u pogledu sukoba ne bi li se tako maksimalno povećao pozitivan učinak na mir. Promicat će transparentnost, odgovornost i pristup pravosuđu suradnjom sa svim dionicima na procesima sprečavanja sukoba, uspostave i održavanja mira. Tranzicijsko pravosuđe podupirat će uz pomoć kontekstualno prilagođenih mjera kojima se promiču istina, pravda, odštete i jamstva za neponavljanje. Za stabilizaciju treba premostiti jaz između rješavanja sukoba i dugoročnog procesa reforme te izgradnjom povjerenja između vlade i stanovništva, među ostalim pokretanjem pružanja usluga. U tom kontekstu EU i njegove države članice revitalizirat će svoja partnerstva s regionalnim partnerima koji ispunjavaju uvjete za to. Uspjeh intervencija povezanih s mirom i sigurnošću posebno ovisi o suradnji s lokalnim akterima i njihovu preuzimanju odgovornosti u tom procesu. Od pomoći bi moglo biti uzajamno učenje među nestabilnim i sukobima pogođenim državama. EU i njegove države članice bavit će se svim aspektima sprečavanja seksualnog nasilja i rodno uvjetovanog nasilja te odgovora na te oblike nasilja, i to u situacijama sukoba i nakon sukoba, te će podupirati žene kao pozitivne sudionike u prevenciji sukoba, rješavanju sukoba, oporavku i obnovi te izgradnji održivog mira.
69. EU i njegove države članice svoja će humanitarna djelovanja i razvojnu suradnju provoditi na usklađeniji i komplementarniji način, uz aktivno davanje doprinosa izgradnji otpornosti pojedinaca, zajednica, društava i država, hvatanje ukoštac s ekstremnim siromaštvom, sprečavanje i suzbijanje kriza, smanjivanje kronične ranjivosti i izgradnju samodostatnosti. Za održiva rješenja potreban je pristup koji uključuje više dionika, s intervencijama na različitim razinama i s dugoročnom vizijom. To znači bolje povezivanje pomoći, sanacije i razvoja, što uključuje i opsežnu razmjenu informacija, koordinaciju donatora i zajedničku analizu nedostataka, rizika i ranjivosti, kao i što raniju zajedničku viziju strateških prioriteta. EU i njegove države članice osigurat će rani angažman i blisku suradnju političkih i razvojnih aktera od samog početka kako bi se dodatno pripomoglo i doprinijelo u intervencijama humanitarnih aktera u krizama i ranom oporavku. To će se provoditi tako da se poštuju humanitarna načela u skladu s međunarodnim humanitarnim pravom.
70. EU i njegove države članice pojačat će svoje napore za izgradnju otpornosti i prilagodljivosti promjenama, i to u skladu s, među ostalim, Okvirom iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa za razdoblje od 2015. do 2030. i Pariškim sporazumom o klimatskim promjenama. Kako bi se smanjile negativne posljedice i izbjegli smrtni slučajevi ili gubitak osnovnih sredstava za život, od ključne je važnosti pružanje pomoći pojedincima i zajednicama za postizanje bolje pripravnosti, smanjivanje njihove izloženosti i ranjivosti, jačanje otpornosti na nagle pritiske i katastrofe, kao i oporavka nakon što ih prožive. EU i njegove države članice uključivat će procjene rizika i analize nedostataka u svoje programe razvojne suradnje. Nastavljat će uključivati i pripravnost za prekogranične prijetnje zdravlju, i to u skladu s Međunarodnim zdravstvenim propisima, a to će posebno činiti izgradnjom kapaciteta nacionalnih i regionalnih zdravstvenih sustava i poboljšavanjem razmjene informacija. Poučeni globalnim zdravstvenim krizama, EU i njegove države članice nastavit će poticati međusektorske inicijative na međunarodnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, a u samom središtu pozornosti pri izradi zdravstvenih razvojnih programa bit će im horizontalno jačanje zdravstvenih sustava.
71. Između migracija, održivog razvoja i stabilnosti postoji snažna međusobna povezanost. EU i njegove države članice predani su zajedničkom djelovanju za hvatanje ukoštac s temeljnim uzrocima nezakonitih migracija i prisilnog raseljavanja, među kojima su sukobi, nestabilnost država, nesigurnost i marginalizacija, siromaštvo, nesigurnosti opskrbe hranom, neravnopravnost i diskriminacija, kao i uništavanje okoliša, što obuhvaća i klimatske promjene.

Promicat će ljudska prava i ljudsko dostojanstvo, izgradnju demokracije, dobro upravljanje i vladavinu prava, društvenu uključenost i koheziju, gospodarske mogućnosti s pristojnim radnim mjestima i poduzećima okrenutima ljudima te politički prostor za civilno društvo. Istodobno će se boriti protiv krijumčarenja migranata i trgovine ljudima kao izvora nestabilnosti. Od ključne je važnosti izgradnja snažnih partnerstava sa zemljama podrijetla, tranzita i odredišta, s trajnim dugoročnim politikama za rješavanje raznih aspekata tog izazova.

3. PARTNERSTVO: EU KAO POKRETAČ PROVEDBE PROGRAMA ODRŽIVOG RAZVOJA DO 2030.

72. Iako se u Programu održivog razvoja do 2030. prepoznaje da primarna odgovornost za svoj vlastiti gospodarski i socijalni razvoj leži na svakoj pojedinoj zemlji, taj se Program mora provesti tako da sve zemlje i svi dionici djeluju u okviru partnerstva. Razvojni se sektor širi i obuhvaća sve više novih aktera. Parlamenti, političke stranke, regionalna i lokalna tijela, istraživačke ustanove, dobrotvorne organizacije, zadruge, privatni sektor i civilno društvo postali su ključni partneri u dopiranju do najranjivijih i najmarginaliziranijih osoba. Za postizanje održivog razvoja od ključne je važnosti promicanje i obrana prostora u kojem ti razvojni akteri mogu djelovati na siguran način.

3.1. Bolji zajednički rad

73. Kao odgovor na globalne izazove EU i njegove države članice dodatno će poboljšati način na koji ostvaruju suradnju, što će uključivati i bolji zajednički rad kojim će se uzimati u obzir njihove pojedinačne komparativne prednosti. To obuhvaća poboljšavanje učinkovitosti i postizanja učinka uz bolju koordinaciju i usklađenost primjenom načela razvojne učinkovitosti i ostvarivanjem razvojne suradnje kao jednog dijela cjelokupnog vanjskog i unutarnjeg djelovanja za promicanje provedbe Programa održivog razvoja do 2030. Kako bi se razvojnom politikom EU-a učinkovitije ostvarili postavljeni ciljevi, djelujući u skladu s primarnim ciljem iskorjenjivanja siromaštva, ta bi politika trebala biti prilagodljiva i njome bi se trebalo odgovarati na potrebe, krize i prioritete ovisno o njihovu razvoju.
74. EU i njegove države članice u okviru međunarodnih foruma koordinirat će i razvijati zajednička stajališta o svim pitanjima povezanim s razvojnom politikom. Time će se poboljšati ukupni zajednički utjecaj EU-a i država članica i doprinijeti učinkovitijim multilateralnim raspravama.
75. EU i njegove države članice poboljšat će, na razini pojedinih zemalja, zajedničko programiranje u razvojnoj suradnji kako bi svoj ukupni zajednički učinak poboljšali objedinjavanjem svojih resursa i kapaciteta. Zajedničko programiranje trebalo bi promicati i ojačati, istodobno zadržavajući njegovu dobrovoljnu osnovu, fleksibilnost, uključivost i prilagođenost kontekstu pojedine zemlje, a njime bi se trebalo omogućiti da dokumenti zajedničkog programiranja EU-a zamijene programske dokumente EU-a i država članica. Za taj je proces neophodno sudjelovanje, prihvaćanje i preuzimanje odgovornosti partnerskih zemalja. Pri zajedničkom programiranju trebalo bi slijediti razvojnu strategiju određene partnerske zemlje te bi ono trebalo biti usklađeno s razvojnim prioritetima te partnerske zemlje. EU i njegove države članice surađivat će u osmišljavanju strateških odgovora utemeljenih na zajedničkom znanju, dodanoj vrijednosti, stečenim spoznajama i zajedničkoj analizi konteksta pojedine zemlje, što uključuje siromaštvo i održivost, kao i sveukupne odnose te zemlje s EU-om. Pritom će uzimati u obzir raspoloživa sredstva za financiranje razvoja, u skladu s Akcijskim planom iz Addis Abebe. EU i njegove države članice ujedno će i dalje raditi na pojačanoj koordinaciji i uspostavljanju sinergija u pogledu nestabilnih i sukobima pogođenih država, među ostalim i uz pomoć postupaka zajedničke izrade programa i zajedničke analize sukoba. Na taj će se način ujedno doprinijeti Novom dogovoru za angažman u nestabilnim državama.
76. Pojačanom uporabom zajedničkih odgovora EU-a iz zajedničkog programiranja EU-a može se osigurati postizanje većeg učinka i vidljivosti za EU i njegove države članice na terenu. Tim pristupom doprinijet će se udruživanju resursa, smanjenju fragmentacije i poboljšanju učinkovitosti. Zajednički okviri za nadzor i rezultate bit će središnji elementi zajedničkog odgovora kako bi se održala pozitivna dinamika, osigurala informacije za dijalog i poboljšala uzajamna odgovornost. Zajedničko programiranje trebalo bi biti otvoreno i drugim relevantnim donatorima i međunarodnim akterima, ako to predstavništva EU-a i država članica budu smatrala relevantnim na razini zemlje.
77. EU i njegove države članice ujedno će prema potrebi nastojati poduprijeti partnerske zemlje zajedničkom provedbom. Zajednička provedba način je promicanja dosljednije, učinkovitije i koordiniranije potpore EU-a utemeljene na zajedničkim ciljevima za odabrane sektore ili za posebne međusektorske teme i prilagođene kontekstu pojedine zemlje. Zajednička provedba temeljit će se na zajedničkim analizama, njome će se uzimati u obzir dostupne resurse te će ju se zajednički pratiti i procjenjivati. Zajednička provedba može se odvijati na nacionalnoj, regionalnoj ili globalnoj razini, a prema potrebi može biti povezana i s drugim područjima vanjskog djelovanja.

78. Zajednička provedba bit će uključiva i otvorena svim partnerima EU-a koji prihvaćaju zajedničku viziju i mogu joj doprinijeti, a to uključuje agencije i razvojne financijske institucije država članica, privatni sektor, civilno društvo i akademsku zajednicu. Kada se to ocijeni relevantnim, u to mogu biti uključene i druge vlade iz zemalja istomišljenica, Ujedinjeni narodi te druge međunarodne i regionalne organizacije i financijske institucije. Zajednička provedba može uključivati razne financijske modalitete, poput sufinanciranja i delegirane suradnje, kao i nefinancijska sredstva provedbe te bi se trebala temeljiti na komparativnim prednostima različitih aktera i razmjeni najbolje prakse. EU i države članice u tom će se kontekstu i dalje oslanjati na iskustva svih država članica i ta će iskustva razmjenjivati, u što se ubrajaju i iskustva u području tranzicije.
79. Razvojni programi na zemljopisnoj ili tematskoj osnovi slijedit će višegodišnji pristup. U okviru razvojne suradnje EU i njegove države članice koristit će se različitim i komplementarnim modalitetima (primjerice potporom projektima, sektorskom programskom potporom te sektorskom i općom proračunskom potporom) i načinima pružanja pomoći (što obuhvaća projekte *twinning*, tehničku pomoć i izgradnju kapaciteta), ovisno o tome što bude najučinkovitije u svakoj pojedinoj zemlji na temelju kapaciteta te zemlje, njezinih potreba i uspješnosti te uzimajući u obzir njihove posebne okolnosti.
80. EU i njegove države članice prema potrebi će također pronalaziti prilike za udruživanje sredstava, primjenu brzog i fleksibilnog postupka odlučivanja i provedbe kako bi maksimalno povećali učinak, djelotvornost i vidljivost razvojne suradnje EU-a radi ostvarivanja ciljeva održivog razvoja, putem inicijativa, posebno uzajamnih fondova EU-a koji se upotrebljavaju za hitne mjere, mjere nakon hitnog slučaja ili tematske mjere, a koji mogu poslužiti za takvo uspješno zajedničko djelovanje EU-a, država članica i drugih razvojnih partnera. Oni bi trebali osiguravati upravnu efikasnost i dodanu vrijednost te biti uključivi na način da angažiraju sve donatore, uključujući male donatore. Komisija će osigurati transparentnost pružanjem, među ostalim, redovitih informacija Europskom parlamentu i Vijeću te njihovim odgovarajućim sudjelovanjem u relevantnim strukturama upravljanja, u skladu s primjenjivim zakonodavstvom EU-a. Uzajamni fondovi primjenjivat će cijeli niz načela razvojne učinkovitosti i bit će usklađeni s dugoročnim razvojnim prioritetima, nacionalnim strategijama i strategijama EU-a za pojedine zemlje te s drugim relevantnim instrumentima i programima.
81. Koordiniranim radom EU-a i njegovih država članica u vezi s proračunskom potporom pomoći će se u nastojanjima da se ciljevi održivog razvoja provedu u partnerskim zemljama i da se poboljša makroekonomsko i javno financijsko upravljanje te poslovno okruženje. Proračunskom potporom, kada je to primjenjivo i u okviru dobrovoljnog sudjelovanja, koristit će se za osnaživanje partnerstva sa zemljama u razvoju, političkog dijaloga s tim zemljama, nacionalnog preuzimanja odgovornosti i uzajamne odgovornosti s tim zemljama, oslanjajući se na zajednička načela, ciljeve i interese te djelujući kao odgovor na političke, gospodarske i socijalne uvjete partnerskih zemalja. Proračunska potpora primjenjivat će se u skladu s načelima razvojne učinkovitosti i kada za to postoje odgovarajući uvjeti i učinkoviti sustavi upravnog nadzora, a pratit će je razvoj kapaciteta te prijenos znanja i stručnosti. Stoga će se njome nadopunjavati nastojanja zemalja u razvoju da više prikupljaju i bolje troše za održivi razvoj te da promiču uključiv rast i stvaranje radnih mjesta, iskorjenjivanje siromaštva, smanjenje neravnopravnosti i mirna društva. Potpora iz proračuna može doprinijeti i uklanjanju uzroka nestabilnosti te promicanju stabilnosti i izgradnje države u nestabilnim zemljama ili u zemljama u tranziciji.
82. Kombiniranje bespovratnih sredstava i zajmova, kao poticaj na dodatno privatno financiranje, još je jedno važno sredstvo za provedbu Programa održivog razvoja do 2030. To kombinirano financiranje primjenjivo je na sva područja vanjske suradnje EU-a u sektorima koji uključuju energetiku, prometnu i vodnu infrastrukturu, potpore za mala i srednja poduzeća, socijalne sektore i okoliš. Bit će potreban jači angažman privatnog sektora, uz upotrebu inovativnih financijskih instrumenta kao doprinosa privlačenju više privatnog financiranja za održivi razvoj, što uključuje mjere u području klimatskih promjena. S obzirom na to da se kombiniranim financiranjem osigurava element nadogradnje i da se naglasak stavlja na relevantnost razvoja, ono će se upotrebljavati za poboljšanje učinkovitosti i rješavanje tržišnih neuspjeha, uz ograničavanje narušavanja tržišta. Djelovanjima u pogledu kombiniranog financiranja promicat će se društveno odgovorno poslovanje, među ostalim kroz provedbu relevantnih međunarodno dogovorenih smjernica, načela i instrumenata. Kombiniranje financiranja glavna je sastavnica europskog plana za vanjska ulaganja. Blisko partnerstvo s Europskom investicijskom bankom i drugim financijskim institucijama država članica bit će ključna značajka djelovanja EU-a u pogledu kombiniranog financiranja. I druge međunarodne financijske institucije također će biti uključene.

3.2. Poticanje jačih i uključivijih partnerstava s više dionika

83. Jača partnerstva u samom su središtu pristupa EU-a za provedbu ciljeva održivog razvoja. EU i njegove države članice bliskije će surađivati sa svim ostalim relevantnim akterima za promicanje provedbe Programa održivog razvoja do 2030. i za jačanje njihova kapaciteta za demokratsko preuzimanje odgovornosti. Parlamenti i političke stranke, kao i regionalna i lokalna tijela, moraju u potpunosti izvršavati svoje uloge, što uključuje ulogu koju uz nacionalne vlade imaju u pogledu nadzora, a moraju i aktivno sudjelovati u procesu donošenja odluka. To uključuje važnu ulogu koju nacionalni i regionalni parlamenti imaju u donošenju zakonodavstva, postizanju dogovora o proračunu i pozivanju vlade na odgovornost.
84. Primarna odgovornost za provedbu Programa održivog razvoja do 2030. leži na nacionalnim vladama. U odnosima s partnerskim zemljama EU i njegove države članice opetovano će naglašavati odgovornost koju snosi svaka pojedina zemlja, partnerstvo i dijalog, a sve to kako bi se doprinijelo većoj učinkovitosti. Pružat će potporu sveobuhvatnom i uključivom planiranju u zemljama u razvoju koje počiva na nacionalnim i podnacionalnim razvojnim strategijama, programima i proračunskim sredstvima. Promicati će otvorene dijaloge vlada sa svim dionicima u fazama donošenja odluka, planiranja, provedbe i revizije. Takvi će procesi nacionalnim vladama pomoći da procijene sredstva koja su na raspolaganju za provedbu, utvrde nedostatke i odaberu odgovarajuća područja za razvoj i drugu međunarodnu suradnju.
85. Neki od ključnih ciljeva bit će izgradnja kapaciteta zemalja u razvoju za provedbu Programa održivog razvoja do 2030. na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, promicanje poticajnih okruženja politika, osobito za zajednice najviše pogođene marginalizacijom, te podupiranje stjecanja spoznaja i razmjene znanja. To će uključivati potporu za pokretanje i učinkovitu uporabu domaćeg javnog financiranja, koje predstavlja daleko najveći i najstabilniji izvor za financiranje održivog razvoja. Također će uključivati i promicanje sustava e-uprave za efikasno prikupljanje poreza i transparentnost u uporabi javnih financijskih sredstava. EU i njegove države članice podupirat će izgradnju kapaciteta za nacionalne okvire za nadzor, kvalitetno prikupljanje, raščlanjivanje i analizu podataka, među ostalim upotrebom digitalnih alata za nadzor, i za dosljednost politika radi postizanja održivog razvoja.
86. Ostvarivanje većine ciljeva održivog razvoja u velikoj će mjeri ovisiti o aktivnoj uključenosti lokalnih i regionalnih tijela. EU i njegove države članice podupirat će reforme u pogledu transparentnosti, odgovornosti i decentralizacije, u slučajevima kada je to primjereno, ne bi li se lokalna i regionalna tijela tako ojačala za bolje upravljanje i bolji razvojni učinak te kako bi se bolje uhvatilo ukoštac s neravnopravnostima unutar pojedinih zemalja. Podupirat će procese kojima se stanovništvu pomaže u učinkovitoj interakciji s lokalnim vlastima u svim fazama planiranja i provedbe politika te će ojačati suradnju s lokalnim i drugim podnacionalnim vlastima, među ostalim i uz pomoć decentralizirane suradnje.
87. Za uspješnu provedbu Programa održivog razvoja do 2030. potrebno je jača partnerstva stvarati i izvan okvira vlade. EU i njegove države članice proširit će svoja partnerstva s privatnim sektorom, civilnim društvom, uključujući sindikate i organizacije poslodavaca, multilateralnim i regionalnim organizacijama, akademskom zajednicom, skupinama iz dijaspore i drugim relevantnim dionicima. Nastavit će im pružati potporu u izgradnji kapaciteta kako bi ti akteri mogli u potpunosti odraditi svoje uloge u pogledu osmišljavanja, provedbe, praćenja i ocjene strategija održivog razvoja.
88. EU i njegove države članice produbit će svoja partnerstva s organizacijama civilnog društva s ciljem podupiranja održivog razvoja. Također će promicati radni prostor i poticajna okruženja u kojima organizacije civilnog društva mogu uz puno sudjelovanje javnosti u potpunosti ispunjavati svoje zadaće neovisnog zagovaranja, provedbe i vršenja promjena, u pogledu obrazovanja i podizanja razine svijesti o razvoju te praćenja i pozivanja vlasti na odgovornost. Podupirat će nastojanja organizacija civilnog društva za učinkovitu, transparentnu i odgovornu razvojnu suradnju usmjerenu na rezultate.
89. EU i njegove države članice prepoznaju ključnu ulogu privatnog sektora kao pokretača dugoročnog održivog razvoja i potrebu da se s tim sektorom ostvari suradnja uz pomoć strukturiranog dijaloga i zajedničkih razvojnih ciljeva. EU i njegove države članice razvit će praktične partnerske aranžmane kojima se potiče suradnja te koji su transparentni i otvoreni za sudjelovanje poduzeća, građana i drugih dionika. Podupirat će održive i etičke poslovne prakse i stvarati poticaje za ulaganja privatnog sektora u globalni održivi razvoj.

90. EU i njegove države članice ojačat će svoja partnerstva s multilateralnim organizacijama, među ostalim s onima iz sustava Ujedinjenih naroda, Međunarodnim monetarnim fondom, iz grupacije Svjetske banke, regionalnim razvojnim bankama, skupinama G 7 i G 20, OECD-om i drugim regionalnim i multilateralnim institucijama. Poticat će ih da svoje strateško planiranje i operativne aktivnosti usklade s Programom održivog razvoja do 2030., a poticat će i uzajamnu i usklađenu podršku za provedbu tog Programa uz potpunu usklađenost s nacionalnim strategijama održivog razvoja. Kako bi se poboljšala učinkovitost UN-a i njegova razvojnog sustava, EU i njegove države članice promicat će reforme i sinergije u okviru UN-a, i na razini sjedišta i na razini pojedinih zemalja, s ciljem da sustav UN-a djeluje „jedinstvenim glasom”. EU i njegove države članice promicat će sudjelovanje zemalja u razvoju u upravljanju multilateralnim organizacijama.

3.3. Prilagođena partnerstva za razvoj koja odražavaju kapacitete i potrebe

91. Razvojna suradnja i dalje će se odnositi na određenu zemlju ili regiju, i to na temelju potreba, strategija, prioriteta i resursa tih partnera. Suradnja EU-a i njegovih država članica sa zemljama u razvoju bit će sve raznovrsnija i prilagođenija. Partnerstvima bi trebala biti obuhvaćena razvojna suradnja i financijska pomoć, ali i čitav niz strategija, politika i instrumenata kako bi se odrazila sve veća raznovrsnost okolnosti u kojima se nalaze zemlje u razvoju.
92. Uz puno poštovanje prioriteta pojedinačnih država članica, razvojna suradnja EU-a i njegovih država članica bit će usmjerena na područja gdje postoji najveća potreba i gdje bi se mogao ostvariti najveći učinak, osobito u najslabije razvijenim zemljama te u situacijama nestabilnosti i sukoba. U tim se zemljama, pretežno u Africi, nalazi znatan i sve veći udio svjetskog siromašnog stanovništva, te one imaju najniži potencijal za prikupljanje financijskih sredstava i najveći manjak u pogledu sredstava za postizanje ciljeva održivog razvoja. One će u budućnosti i dalje u velikoj mjeri ovisiti o međunarodnom javnom financiranju. Većinu koncesijskih međunarodnih javnih financijskih tokova, posebno bespovratnih sredstava, treba rebalansirati i usmjeriti prema zemljama kojima je to najpotrebnije, uključujući one u nestabilnim situacijama. EU i njegove države članice usredotočit će se na posebne izazove s kojima se suočavaju zemlje koje su prešle iz kategorije zemalja s niskim dohotkom u kategoriju zemalja sa srednjim dohotkom.
93. EU i njegove države članice sa zemljama sa srednjim dohotkom surađivat će u pogledu razvojne suradnje, dijaloga o politikama i partnerskog odnosa, i to u vezi s održivim razvojem, iskorjenjivanjem siromaštva, dugotrajnom izbjegličkom krizom i drugim zajedničkim interesima. Prema potrebi će kombinirati političku, sigurnosnu, gospodarsku, znanstvenu, tehničku, tehnološku i financijsku suradnju. U dijalogima o javnim politikama i reformama u obzir će se uzeti raznolikost zemalja sa srednjim dohotkom te će se promicati uzajamni interesi i utvrditi zajednički prioriteti, partnerstva i načela za suradnju. Podupirat će se provedba ciljeva održivog razvoja, što će osigurati zajednički i integrirani okvir za suradnju, čime će se također štititi globalna javna dobra i rješavati globalni izazovi.
94. Na područjima mnogih zemalja sa srednjim dohotkom velik broj ljudi i dalje živi u siromaštvu, a te zemlje često imaju vrlo visoke razine neravnopravnosti i društvene isključenosti. U suradnji sa zemljama sa srednjim dohotkom glavni naglasak bit će na tome da se osigura da nitko ne bude zapostavljen i to borbom protiv siromaštva te uklanjanjem formalnih i neformalnih prepreka socijalnoj uključenosti uz pomoć pravičnog stvaranja bogatstva i njegove preraspodjele. EU i njegove države članice također će razmotriti potrebu za ubrzanjem ili podupiranjem promicanja obrazaca održive potrošnje i proizvodnje, smanjenja otpada, odgovornog gospodarenja kemikalijama i učinkovite upotrebe resursa. EU i njegove države članice radit će na razmjeni stručnih znanja i olakšavanju prijenosa tehnologija i razmjene primjera dobre prakse, među ostalim i uspostavom poslovnih platformi za mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća, s ciljem poticanja odgovornog ulaganja i fiskalne reforme u korist obnovljive energije, održivog upravljanja prirodnim resursima i promicanja dobrog upravljanja, vladavine prava te ljudskih prava.
95. EU i njegove države članice također će razvijati inovativne oblike suradnje s naprednijim zemljama u razvoju, što ne uključuje samo financijsku suradnju već i druge oblike suradnje, s obzirom na to da je tim zemljama potrebno manje koncesijskih oblika pomoći ili im takav oblik pomoći uopće nije potreban. Te zemlje ključne su za provedbu Programa održivog razvoja do 2030., a s obzirom na to da je riječ o velikim gospodarstvima, njihov utjecaj na globalna javna dobra i izazove, u što se ubrajaju klimatske promjene, sve je znatniji.

Inovativna suradnja s naprednijim zemljama u razvoju

Naprednije zemlje u razvoju imaju važan utjecaj i učinak na regije u kojima se nalaze, među ostalim i kao izvori regionalne stabilnosti. Njihova suradnja s drugim zemljama u razvoju brzo se širi i predstavlja važan udio u ukupnoj međunarodnoj suradnji.

EU i njegove države članice razvijat će nova partnerstva s naprednijim zemljama u razvoju kako bi provedbu Programa održivog razvoja do 2030. promicali uz širi raspon suradnje. U samom središtu tih partnerstava leži dijalog o javnim politikama i reformi. Kroz dijaloge o politikama promicat će se uzajamni interesi i utvrđivati zajednički prioriteti, partnerstva i načela za suradnju u provedbi ciljeva održivog razvoja, što će osigurati zajednički i integrirani okvir za suradnju. U okviru tih novih partnerstava promicat će se razmjena najboljih praksi, tehničke pomoći i znanja. EU i njegove države članice usto će s tim zemljama surađivati s ciljem promicanja suradnje „jug-jug” i trostrane suradnje, u skladu s načelima razvojne učinkovitosti.

96. Regionalni sporazumi, okviri, strategije, partnerstva i politike u pogledu svih zemalja u razvoju vodit će se Konsenzusom i temeljit će se na zajedničkim ciljevima, načelima i vrijednostima. Njima će se promicati provedba Programa održivog razvoja do 2030. na regionalnoj razini s partnerskim zemljama, uključujući zemlje Afrike, Kariba i Pacifika, kao i Latinske Amerike i Azije.
97. Konsenzus će također poslužiti za usmjeravanje djelovanja EU-a u zemljama u razvoju koje se nalaze u susjednim regijama, usklađeno i dosljedno s europskom politikom susjedstva. EU i njegove države članice u svojem će susjedstvu upotrebljavati različite instrumente i to u skladu s drugim djelovanjima EU-a u okviru Programa održivog razvoja do 2030.

4. JAČANJE PRISTUPÂ ZA POBOLJŠANJE UČINKA EU-a**4.1. Mobilizacija i učinkovita uporaba svih sredstava provedbe**

98. Kako bi se odrazilo okvir zacrtan u Akcijskom planu iz Addis Abebe i Programu održivog razvoja do 2030., EU i njegove države članice moraju prilagoditi svoj pristup i mobilizirati i učinkovito iskoristiti sva sredstva provedbe, što uključuje inovativne mehanizme financiranja. Za to je potrebno da se naglasak ponovno stavi na uspostavu poticajnog i povoljnog okvira politike na svim razinama. To uključuje mobiliziranje i učinkovito iskorištavanje domaćeg i međunarodnog javnog financiranja, mobiliziranje domaćeg i međunarodnog privatnog sektora, jačanje kapaciteta partnerskih zemalja radi postizanja promjena, poticanje trgovine i ulaganja, promicanje znanosti, tehnologije i inovacije, kao i hvatanje ukoštac s izazovima i iskorištavanje pozitivnih učinaka migracija.
99. EU i njegove države članice s partnerskim zemljama radit će na promicanju dobrih okvira politika za provedbu Programa održivog razvoja do 2030. Podupirat će državne kapacitete za osmišljavanje i provedbu uključivih nacionalnih politika održivog razvoja i okvira za rezultate, kao i za povećanje odgovornosti i prilagodljivosti građanima. Promicat će i politike kojima se povezuje javno i privatno djelovanje koje ide u smjeru razvoja, kao i poticajno okruženje za uključiv i održiv rast te pravednu raspodjelu tog rasta uz pomoć nacionalnih proračuna. Svoju će razvojnu suradnju planirati vodeći se jačanjem kapaciteta samih zemalja za provedbu Programa održivog razvoja do 2030. i za zadovoljavanje potreba i težnji njihovih vlastitih građana.
100. EU i njegove države članice dodatno će se usredotočiti na stvaranje dodatnih domaćih resursa za održivi razvoj u partnerskim zemljama. To će uključivati promicanje mobilizacije domaćih resursa, poticanje okruženja kojima bi se jačali domaći privatni tokovi, poticanje međunarodne trgovine kao pokretača razvoja i borbe protiv nezakonitih financijskih tokova.

Mobilizacija i uporaba domaćih resursa

Poboljšanje mobilizacije domaćih resursa od ključne je važnosti za nastojanja svih vlada usmjerenih na postizanje uključivog rasta, iskorjenjivanje siromaštva i održivi razvoj. Time se povećava predvidljivost i stabilnost financiranja za održivi razvoj, a smanjuje se i ovisnost o pomoći. U kombinaciji s dobrim upravljanjem javnim rashodima na taj se način pruža više javnih dobara i usluga ondje gdje je to potrebno, čime se jača društveni ugovor između vlade i građana.

EU i njegove države članice promicat će učinkovitu i efikasnu mobilizaciju i upotrebu resursa, među ostalim i uz pomoć inicijativa kao što je „pristup kojim se prikuplja više, a troši pametnije”. Hvatat će se ukoštac i s utajom poreza, izbjegavanjem poreza i nezakonitim financijskim tokovima, a usmjerit će se i na efikasnost, učinkovitost i pravednost poreznih sustava i financiranja socijalne zaštite. EU i njegove države članice također podržavaju Poreznu inicijativu iz Addis Abebe te rad OECD-a i skupine G20 na rješavanju smanjenja porezne osnovice i preusmjeravanja dobiti, što uključuje izvješćivanje po pojedinim zemljama i razmjenu poreznih informacija, kako bi se osiguralo da poduzeća plaćaju poreze koji odgovaraju njihovim komercijalnim aktivnostima i njihovoj dobiti. Podupiru sudjelovanje zemalja u razvoju u globalnom poreznom upravljanju i u relevantnim međunarodnim raspravama i postupcima utvrđivanja normi, uključujući Globalni forum o transparentnosti i razmjeni informacija u porezne svrhe te rasprave u sklopu skupine G20 i OECD-a. Predani su postizanju usklađenosti između svojih poreznih politika i njihova utjecaja na zemlje u razvoju.

101. Domaće javno financiranje od ključne je važnosti za provedbu Programa održivog razvoja do 2030. u svim zemljama. EU i njegove države članice dodatno će podupirati nastojanja zemalja u razvoju usmjerena na jačanje mobilizacije prihoda, upravljanje dugom i javnim rashodima, razvoj poreznih sustava, povećanje efikasnosti i učinkovitosti javnih rashoda i postupno ukidanje subvencija za fosilna goriva štetnih za okoliš. Službena razvojna pomoć i dalje ima važnu ulogu u nadopunjavanju nastojanja zemalja, posebno onih najsiriromašnijih i najranjivijih, za mobiliziranje resursa na domaćoj razini. EU i njegove države članice mogu doprinijeti poboljšanju efikasnosti javnog ulaganja u partnerske zemlje i to podupiranjem makroekonomskih okvira i okvira fiskalne stabilnosti, dobrih sektorskih politika i reformi, sveobuhvatnih godišnjih i srednjoročnih proračunskih okvira i dobrih sustava upravljanja javnim financijama, što uključuje transparentnu i održivu javnu nabavu.
102. EU i njegove države članice pružaju izdašnu razvojnu suradnju, s obzirom na to da su pružili više od polovice službene razvojne pomoći na svjetskoj razini u posljednjih nekoliko godina. Iako je iznos službene razvojne pomoći kvantitativno nizak za zemlje u razvoju u cjelini, ona je važan izvor financiranja za najsiriromašnije i najmanje razvijene zemlje koje ne posjeduju domaći kapacitet za prikupljanje sredstava iz drugih izvora. Službena razvojna pomoć može pomoći u poticanju drugih sredstava provedbe, osobito javnog domaćeg financiranja i ulaganja iz privatnog sektora, ali i znanosti, tehnologije i inovacija.
103. EU se zajednički obvezao u vremenskom okviru Programa održivog razvoja do 2030. osigurati 0,7 % bruto nacionalnog dohotka (BND) u obliku službene razvojne pomoći. Kako bi se resurse usmjerilo onamo gdje su potrebe najveće, pogotovo u najmanje razvijene zemlje i nestabilne i sukobima pogođene zemlje, EU se također obvezuje da će zajednički u kratkom roku postići zadanu vrijednost od 0,15 – 0,20 % BND-a kao službene razvojne pomoći za najmanje razvijene zemlje, a da će iznos od 0,20 % BND-a kao službene razvojne pomoći tim zemljama dosegnuti u vremenskom okviru Programa održivog razvoja do 2030. EU i njegove države članice također prepoznaju posebne izazove s kojima se suočavaju zemlje u razvoju u Africi. EU u tom pogledu ističe važnost usmjeravanja službene razvojne pomoći prema tom kontinentu, pri tome u potpunosti poštujući prioritete pojedinih država članica u pogledu razvojne pomoći. EU i njegove države članice ponovno potvrđuju sve pojedinačne i zajedničke obveze koje su preuzeli u pogledu službene razvojne pomoći te će poduzeti realistične i provjerljive mjere za njihovo ispunjavanje. Nastavit će pratiti napredak i izvješćivati na godišnjoj osnovi kako bi se postigla transparentnost i javna odgovornost.
104. EU i njegove države članice ujedno će nastaviti pojačavati mobilizaciju sredstava za borbu protiv klimatskih promjena kao dio globalnih napora, posebno pružanjem snažne potpore za ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje njima u zemljama u razvoju, u skladu s obvezama u sklopu Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama i Pariškog sporazuma. Prepoznaju potrebu da se pojača djelovanje u odnosu na prilagodbu na klimatske promjene i ograničenje globalnog zatopljenja te njihovo financiranje, među ostalim svojim politikama vanjskog djelovanja i politikama razvojne suradnje. Nastojat će ojačati i povećati zajedničke koristi za klimu u programima razvojne suradnje. EU i njegove države članice obvezali su se da će mobilizirati svoj udio u ispunjavanju cilja

razvijenih zemalja da zajednički iz različitih izvora, instrumenata i kanala mobiliziraju 100 milijardi USD godišnje najkasnije od 2020. i sve do 2025. godine za ublažavanje i prilagodbu. EU i njegove države članice nastaviti će politički dijalog kako bi i drugi akteri preuzeli više obveza.

105. EU i njegove države članice i dalje će osiguravati da je službena razvojna pomoć dobro usmjerena, da se njome strateški koristi i da je usklađena u odnosu na druge načine provedbe iz svih izvora. EU će se u tom pogledu koristiti inicijativama kojima se nastoji bolje mjeriti cijeli spektar financiranja razvoja, primjerice predloženom mjerom OECD-a za mjerenje ukupne službene potpore za održivi razvoj.
106. Razvojnou suradnjou partnerskim zemljama pružat će se potpora kako bi ostvarile uključiv rast putem svojeg sudjelovanja u svjetskoj trgovini, a time će se ujedno jačati i doprinos trgovinske politike EU-a održivou razvoju. Razvojnou suradnjou doprinijet će se povećanom uključivanju poglavlja o trgovini i održivou razvoju u trgovinske sporazume, kao i provedbi tih poglavlja, povećanom povlaštenou pristupu tržištu EU-a za ranjive zemlje, potpori za poštenu i etičku trgovinu te daljnjem razvoju politika kako bi se osiguralo odgovornou upravljanje lancima opskrbe. To uključuje pružanje potpore provedbi sporazumâ o gospodarskom partnerstvu i sporazumâ o slobodnoj trgovini sa zemljama u razvoju, kao i unilateralnih povlastica za najmanje razvijene zemlje, primjerice bescarinskog i beskvotnog pristupa tržištu EU-a, i to u okviru aranžmana po načelu „sve osim oružja”. Bolja koordinacija programa pomoći i suradnje u tim područjima omogućit će EU-u da iskoristi prilike i potakne bliskije trgovinske odnose kako bi u odnosu na naše trgovinske partnere promicali taj program utemeljen na vrijednostima.
107. EU i njegove države članice promicat će primjenu drugih sredstava provedbe, uključujući znanost, tehnologiju i inovacije. Nastojat će maksimalno iskoristiti mogućnosti koje znanost, tehnologija i inovacije nude za osmišljavanje novih rješenja za globalne izazove, uzimajući u obzir rad mehanizma za olakšavanje trgovine, Tehnološke banke za najslabije razvijene zemlje i drugih relevantnih organizacija. I dalje će ulagati u istraživanje i razvoj u zemljama u razvoju i za te zemlje, među ostalim u poboljšanje nacionalnih sustava inovacije. Nastojat će ojačati mjerljive učinke u odnosu na postizanje napretka prema ciljevima održivog razvoja i to primjenom pristupa odgovornog istraživanja i inovacija, uključujući otvoreni pristup rezultatima i podacima istraživanja za javno financirane projekte i obrazovanje za znanost.

4.2. Usklađenost politika radi razvoja s ciljem postizanja ciljeva održivog razvoja

108. Održivi razvoj u samou je središtu projekta EU-a i čvrsto je usidren u Ugovorima, među ostalim i u pogledu vanjskog djelovanja. EU i njegove države članice predani su osiguravanju razvoja kojim se zadovoljava sadašnje potrebe, a da se pritom ne ugrozi sposobnost budućih generacija da i one mogu zadovoljiti svoje vlastite potrebe. Usklađenost politika radi održivog razvoja ugrađena je u Program održivog razvoja do 2030., a da bi se to osiguralo potrebno je uzeti u obzir učinke svih politika na održivi razvoj i to na svim razinama: nacionalnoj razini, na razini unutar EU-a, na razini drugih zemalja, kao i na globalnoj razini.
109. EU i njegove države članice ponovno potvrđuju svoju predanost usklađenosti politika radi razvoja (PCD), za koje je potrebno uzeti u obzir ciljeve razvojne suradnje u politikama koje će vjerojatno utjecati na zemlje u razvoju. To je ključan element strategije za postizanje ciljeva održivog razvoja i važan doprinos širem cilju usklađenosti politika radi održivog razvoja (PCSD). Program održivog razvoja do 2030. novi je poticaj za EU i njegove države članice za oblikovanje i provedbu politika koje se uzajamno nadopunjuju.
110. Uz pomoć ovog Konsenzusa usklađenost politika radi razvoja nastojat će se primjenjivati u svim politikama i svim područjima koji su obuhvaćeni Programou održivog razvoja do 2030., uspostavljajući sinergije, a posebno u pogledu trgovine, financija, okoliša i klimatskih promjena, sigurnosti opskrbe hranou, migracija i sigurnosti. Posebna će se pozornost posvetiti borbi protiv nezakonitih financijskih tokova i izbjegavanja poreza te promicanju trgovine i odgovornog ulaganja.
111. Uspostava novog univerzalnog okvira za održivi razvoj u području razvojne suradnje zajednička je odgovornost svih dionika. Održivi razvoj zahtijeva cjelovit i međusektorski politički pristup, a u konačnici radi se o pitanju upravljanja, što se treba postići u okviru partnerstva sa svim dionicima i na svim razinama. EU i njegove države članice stoga će promicati pristupe za postizanje angažmana koji obuhvaća sve dijelove vlade i osigurati politički nadzor i nastojanja u pogledu koordinacije na svim razinama provedbe ciljeva održivog razvoja. Za bolju potporu oblikovanju politika i donošenju odluka osigurat će da učinci politika na zemlje u razvoju budu utemeljeni na dokazima i to putem savjetovanja, suradnje s dionicima te *ex ante* procjena učinka i *ex post* evaluacija glavnih inicijativa u pogledu politika.

Aktualno djelovanje EU-a na postizanju održivih globalnih lanaca opskrbe, kao što je ono u sektoru drvene sirovine i proizvodnje odjeće, dokaz je dodane vrijednosti provođenja dosljednog pristupa. U inicijativama u pogledu politika trebalo bi se, kad god je to relevantno, navesti kako one doprinose održivom razvoju u zemljama u razvoju. To je također ključno za poboljšanje načina na koji EU i njegove države članice prate usklađenost politika radi razvoja i kako o tome izvještavaju.

112. S obzirom na univerzalnost Programa održivog razvoja do 2030. EU i njegove države članice također će poticati ostale zemlje da procjenjuju učinke svojih vlastitih politika na postizanje ciljeva održivog razvoja, među ostalim i u zemljama u razvoju. EU i njegove države članice usto će jačati svoj dijalog s partnerskim zemljama u pogledu usklađenosti politika te će podupirati partnerske zemlje u njihovim nastojanjima da uspostave poticajne okvire za usklađenost politika radi održivog razvoja. Preuzet će vodeću ulogu u promicanju usklađenosti politika u sklopu internacionalnih foruma, primjerice UN-a i skupine G 20, i to kao dio svoje sveukupne potpore Programu održivog razvoja do 2030. u okviru svog vanjskog djelovanja.

4.3. Razvojna učinkovitost

113. EU i njegove države članice ponovno potvrđuju svoju predanost primjeni ključnih načelâ razvojne učinkovitosti, usvojenih u Busanu 2011. godine i obnovljenih tijekom foruma na visokoj razini u Nairobiju u 2016. Obvezuju se na jačanje usmjerenosti na rezultate, povećanje transparentnosti i uzajamne odgovornosti, poboljšanje nacionalnog preuzimanja odgovornosti i promicanje uključivih razvojnih partnerstva. Prepoznaju potrebu da se učinkovito objedine svi razvojni resursi i rad svih partnera kako bi se osigurali održivi ishodi i osiguralo da nitko ne bude zapostavljen. EU i njegove države članice unaprijedit će taj rad u svim područjima, među ostalim i u kontekstu Globalnog partnerstva za učinkovitu razvojnu suradnju. Njihova razvojna suradnja ostvarit će se u uskoj suradnji s ostalim partnerima i uz punu transparentnost prema građanima u Europi i onima u zemljama u razvoju.
114. Načela razvojne učinkovitosti primjenjuju se na sve oblike razvojne suradnje. To uključuje međunarodno javno financiranje, kao što su službena razvojna pomoć te suradnja „jug-jug” i trostrana suradnja, koncesijske i nekoncesijske zajmove i aktivnosti dionika civilnog društva, privatnog sektora i dobrotvornih zaklada. EU i njegove države članice očekuju da svi razvojni partneri ta načela ugrade u svoje vlastite aktivnosti te da ih prilagode svojim specifičnim uvjetima.
115. EU i njegove države članice nastavit će zagovarati transparentnost koja bi se postupno trebala primjenjivati na cjelokupni spektar razvojnih resursa. Razvijat će alate za učinkovitije predstavljanje i uporabu podataka o razvojnoj suradnji. Partnerske zemlje poticat će da resurse za razvoj povezuju s rezultatima, i to tako da bolje povezuju procese planiranja i izrade proračuna radi poboljšanja postupaka i standarda u pogledu odgovornosti.
116. EU i njegove države članice dodatno će poticati i pratiti uporabu sustavâ pojedinih zemalja u svim modalitetima pomoći, kada to kvaliteta omogućuje, među ostalim i na lokalnoj razini kako bi se povećalo demokratsko preuzimanje odgovornosti i učinkovitost institucija na nacionalnoj i podnacionalnoj razini. Zajedno će procjenjivati učinkovitost sustavâ partnerskih zemalja kako bi se osigurao informiran i koordiniran pristup. EU i njegove države članice i dalje će ubrzavati svoje napore za olakšavanje pružanja nevezane pomoći, a sve one koji provode razvojnu suradnju, uključujući gospodarstva u usponu, poticat će da to također čine. Nastojat će precizirati definiciju pružanja nevezane pomoći kako bi se osigurala recipročnost u pružanju nevezane pomoći među svim međunarodnim pružateljima financiranja, što uključuje i razvojne partnere u usponu.
5. PRAĆENJE NAŠIH OBVEZA
117. Kad je riječ o razvojnoj suradnji, EU i njegove države članice u potpunosti su predani sveobuhvatnom, transparentnom i odgovornom sustavu za praćenje i preispitivanje u svrhu provedbe Programa održivog razvoja do 2030. To uključuje i odgovornost prema građanima EU-a, među ostalim i uz pomoć Europskog parlamenta i nacionalnih parlamenata.
118. EU i njegove države članice svoje sustave izvješćivanja u području razvojne suradnje postupno će prilagođavati kako bi bili u skladu s postupcima praćenja i pokazateljima iz Programa održivog razvoja do 2030. Poboľjšat će kvalitetu i dostupnost podataka za svoje aktivnosti razvojne suradnje i to u odnosu na cjelokupni Program održivog razvoja do 2030. Nastojat će osigurati pojačanu usporedivost i usklađenost izvješćivanja s izvješćivanjem u vezi s ostalim međunarodnim obavezama.

119. EU i njegove države članice za mjerenje rezultata razvoja na razini pojedinih zemalja koristit će se Programom održivog razvoja do 2030., a podupirat će i uporabu pokazatelja ciljeva održivog razvoja. Pokazatelji ciljeva održivog razvoja posebno mogu poticati i olakšati zajednički pristup EU-a usmjeren na rezultate kojim se daje prednost usklađenom izvješćivanju o rezultatima na razini pojedinih partnerskih zemalja, uključujući okvire za rezultate na razini pojedinih zemalja partnera, ako postoje.
 120. EU i njegove države članice izradit će zajedničko objedinjeno izvješće o Konsenzusu o razvoju, među ostalim o učinku svojih djelovanja s ciljem pružanja potpore Programu održivog razvoja do 2030. u zemljama u razvoju, i to kao doprinos izvješćavanju EU-a u okviru Političkog foruma UN-a na visokoj razini, koji se na razini sastanaka čelnika država održava svake četiri godine. Pri izradi tog izvješća koristit će se drugim relevantnim izvješćima EU-a i temeljit će se na njima, a to među ostalim uključuje izvješća o rezultatima, službenoj razvojnoj pomoći, odgovornosti u vezi s financiranjem razvoja, usklađenosti politika radi razvoja te praćenju ciljeva održivog razvoja u kontekstu EU-a.
 121. EU i njegove države članice poticat će povećanje statističkog kapaciteta zemalja u razvoju, a to će među ostalim uključivati jačanje kapaciteta za izradu i analizu podataka, s ciljem informiranog donošenja politika i odluka. Ti bi podaci, gdje je to moguće, trebali biti raščlanjeni prema prihodu, rodu, dobi i ostalim čimbenicima te pružati informacije o marginaliziranim, ranjivim i teško dostupnim skupinama, uključivom upravljanju i ostalim pitanjima, što je u skladu s pristupom EU-a utemeljenom na pravima. Uključivat će i ulaganja u snažnije statističke institucije na podnacionalnoj, nacionalnoj i regionalnoj razini te uporabu novih tehnologija i izvorâ podataka. EU i njegove države članice poticat će partnerske zemlje da glasove marginaliziranih zajednica uključe u praćenje ciljeva održivog razvoja i da u tu svrhu promiču konkretne mehanizme.
 122. Nadalje, obrazovanje i podizanje svijesti o razvoju može imati važnu ulogu u podizanju razine angažmana javnosti, kao i u hvatanju ukoštac s ciljevima održivog razvoja na nacionalnoj i globalnoj razini, čime bi se doprinijelo stvaranju globalnog građanstva.
 123. Srednjoročna procjena provedbe ovog Konsenzusa provest će se najkasnije do 2024. U njoj će se opisati kako je Konsenzus primijenjen i što je njime postignuto u cilju provedbe Programa održivog razvoja do 2030. EU i njegove države članice sustavno će mjeriti napredak i prilagođavati svoja djelovanja kako bi se osiguralo da se razvojnom suradnjom, među ostalim i putem poveznica s povezanim područjima politika, nastavi podržavati provedbu Programa održivog razvoja do 2030. u zemljama u razvoju.
-

ISSN 1977-1088 (elektroničko izdanje)
ISSN 1977-060X (tiskano izdanje)

Ured za publikacije Europske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR